

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie następującym:

Przewodniczący - Sędzia Piotr Bober

Protokolant Elżbieta Onufryk

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2024 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy z powództwa AD

przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie

o przywrócenie do służby, ustalenie stosunku służby, odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 listopada 2023 r.

sygn. akt IV P 26/23

I. o d d a l a apelację,

II. z a s ą d z a od pozwanego Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie na rzecz powódki AD kwotę 120 zł (słownie złotych: sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE
wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z 3 kwietnia 2024 r.

Pozwem z 8 lipca 2019 r. powódka AD wystąpiła przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie domagając się ustalenia, że jej stosunek służbowy jako funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej na stanowisku starszego specjalisty w stopniu starszego aspiranta w Służbie Celno-Skarbowej u pozwanej trwa nadal nieprzerwanie od 1 marca 2017 r., ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd, że stosunek służbowy został przerwany, powódka wnosiła o przywrócenie jej do służby na poprzednich warunkach pracy i płacy (sprzed 1 czerwca 2017 r.). Dodatkowo, w razie uznania przez Sąd, że rozwiązanie z powódką stosunku służby było niezgodne z prawem, przy uznaniu, że nie można jej przywrócić do służby, AD wniosła o orzeczenie maksymalnego prawem przewidzianego odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy. Wniosła również o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa – Dyrektor Izby Administracji Skarbowej (zwany dalej Dyrektor IAS) w Rzeszowie wniósł o odrzucenie powództwa, z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej przed sądem powszechnym, a z ostrożności procesowej o oddalenie powództwa w całości, z uwagi na brak podstaw prawnych i faktycznych uzasadniających zasadność wniosków oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy w Przemyślu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29 listopada 2019 r., sygn. akt IV P 37/19 oddalił powództwo, odstępując od obciążenia powódki kosztami procesu. Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka. Wyrokiem z 20 lipca 2020 r., sygn. akt III Pa 6/20 Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I sentencji zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę Dyrektorowi Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie (po sprostowaniu) celem rozpoznania w postępowaniu administracyjnym, zaś w punkcie II koszty postępowania zniósł wzajemnie pomiędzy stronami.

Powódka złożyła skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Sąd Najwyższy wyrokiem z 12 października 2022 r., sygn. akt III PSKP 78/21 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Przemyślu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Okręgowy w Przemyślu w wyniku ponownego rozpoznania sprawy wyrokiem z 6 lutego 2023 r., sygn. akt III Pa 32/22 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Przemyślu IV Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania przed Sądem Rejonowym powódka w piśmie z 4 maja 2023 r. (k. 333) sprecyzowała oznaczenie strony pozwanej wskazując, że jest nią Skarb Państwa – Izba Administracji Skarbowej w Rzeszowie, zmieniła kolejność zgłoszonych żądań w ten sposób, że wniosła w pierwszej kolejności o przywrócenie

do służby, a ewentualnie o ustalenie istnienia stosunku służby z tą modyfikacją, że wnosi o ustalenie, że stosunek służby trwał nieprzerwanie do dnia przejścia na emeryturę, tj. do 22 lutego 2023 r. oraz wniosła o przeprowadzenie wskazanych w piśmie wniosków dowodowych. Na rozprawie pełnomocnik powódki podtrzymał również wniosek o zasądzenie orzeczenie maksymalnego prawem przewidzianego odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy, z tym, że wniosek ten złożył jako trzecie w kolejności roszczenie.

W odpowiedzi na powyższe pozwany w piśmie z 16 czerwca 2023 r. (k. 358) wniosł o zmianę oznaczenia strony pozwanej na Skarb Państwa – Izba Administracji Skarbowej w Rzeszowie, podtrzymał w całości wszelkie wnioski oraz argumentację procesową prezentowaną w toku postępowania, tym samym wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz wniosł o dopuszczenie wskazanych w piśmie wniosków dowodowych.

Postanowieniem z 22 czerwca 2023 r. Sąd Rejonowy w Przemyśle sprostował oznaczenie strony pozwanej w ten sposób, że w miejsce Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie wpisał Skarb Państwa – Izba Administracji Skarbowej w Rzeszowie oraz odnosząc się do wskazanego w odpowiedzi na pozew formalnego wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej – domówił odrzucenia pozwu.

Wyrokiem z 17 listopada 2023 r., sygn. akt IV P 26/23, Sąd Rejonowy w Przemyśle w pkt I przywrócił powódkę do służby jako funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej na warunkach służby i uposażenia obowiązujących przed dniem 1 czerwca 2017 r., oddalając powództwo o ustalenie stosunku służby (pkt II wyroku) oraz oddalając powództwo o odszkodowanie (pkt III wyroku), a co do kosztów – zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu, w tym koszty procesu poniesione w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym (pkt IV wyroku), obciążając kosztami sądowymi Skarb Państwa (pkt V wyroku).

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Rejonowy ustalił przebieg pracy i służby oraz wykształcenie powódki. I tak, powódka AD posiada wykształcenie wyższe magisterskie w zakresie ekonomii przedsiębiorstw, ukończyła zasadniczy kurs celny z wynikiem ogólnym bardzo dobrym oraz zdała egzamin podstawowy z języka angielskiego z wynikiem bardzo dobrym. W 1998 r. ukończyła trzyletni okres służby przygotowawczej i otrzymała ocenę +4 z opanowania przepisów celnych. Ukończyła również kurs języka ukraińskiego, biegle się nim posługując. Do pracy w administracji celnej przyjęta została 31 marca 1995 r., początkowo na podstawie umów o pracę na czas określony na stanowisku młodszego kontrolera celnego w Urzędzie Celnym w Przemyśle, a następnie na podstawie umowy na czas nieokreślony na stanowisku kontrolera celnego. Pracowała w Urzędzie Celnym w Przemyśle w Referacie Egzekucyjnym. Aktem z 15 czerwca 2000 r. mianowana została do służby stałej na stanowisko starszego kontrolera celnego otrzymując stopień dyspozytora celnego. Powódka pełniła służbę u strony pozwanej, początkowo w Urzędzie Celnym w Przemyśle, a następnie od 22 maja 2002 r. w Izbie Celnej w Przemyśle, w komórkach służb finansowych.

W 2006 r. powódka otrzymała awans zawodowy na stanowisko inspektora celnego, a w 2009 r. otrzymała awans zawodowy na stanowisko starszego dyspozytora celnego oraz została mianowana na stopień służbowy młodszego aspiranta celnego, a następnie na stopień służbowy aspiranta celnego (w 2010 r. stanowisko służbowe powódki zostało określone jako starszy specjalista Służby Celnej). Z kolei w 2014 r. powódka została mianowana na stopień

starszego aspiranta celnego. W okresie od 1 marca 2017 r. do 31 maja 2017 r. pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie, w Dziale Egzekucji Administracyjnej w Urzędzie Skarbowym w Przemyślu na stanowisku Starszego Specjalisty Służby Celnej, w stopniu starszego aspiranta.

W okresie służby, biorąc pod uwagę zajmowane stanowiska, do obowiązków powódki należało m.in.: rozliczanie zabezpieczeń majątkowych przyjmowanych przez jednostki organizacyjne Urzędu, prowadzenie likwidacji przyjętych i rozliczonych zabezpieczeń majątkowych, prowadzenie egzekucji administracyjnych zobowiązań wobec Urzędu niezapłaconych w terminie, rejestrowanie przydzielonych spraw, badanie dopuszczalności egzekucji administracyjnej na podstawie otrzymanych tytułów, prowadzenie postępowań egzekucyjnych w I instancji, rejestrowanie czynności w systemie księgowym ZEFIR, prowadzenie postępowań w sprawie zabezpieczeń generalnych, wykonywanie czynności audytowych, przygotowanie projektów pism, postanowień, decyzji, odpowiedzi na skargi do sądu administracyjnego.

Powódka podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w szkoleniach o tematyce dotyczącej np. windykacji i egzekucji, obsługi systemu Zefir, doradztwa podatkowego, ochrony danych osobowych, bezpieczeństwo teleinformatycznego. Systematycznie otrzymywała nagrody pieniężne m.in. za wzorowe wypełnianie zadań służbowych, m.in. w 2016 r. dwukrotnie otrzymała nagrodę pieniężną za przejmowanie inicjatywy w zakresie doskonalenia organizacji i efektywności pracy/służby. Otrzymywała także pozytywne oceny okresowe wystawiane przez bezpośrednich.

Po przedstawieniu przebiegu służby powódki, Sąd Rejonowy nakreślił przebieg reformy administracji celnej i skarbowej przeprowadzonej w 2016 i 2017 r., której istotną część stanowiło podejmowanie decyzji dotyczących złożenia dotychczasowym funkcjonariuszom lub pracownikom propozycji pracy lub służby, albo braku przedłożenia jakiegokolwiek propozycji. W tym aspekcie Sąd Rejonowy zwrócił uwagę szczególnie na pisma Szefa Krajowej Administracji Skarbowej: z 27 stycznia 2017 r., znak RS4.0101.1.2017 skierowane m.in. do Dyrektorów Izb Skarbowych, Koordynatorów do utworzenia i organizacji Krajowej Administracji Skarbowej w województwach, i z 24 lutego 2017 r., SC6.0723.2.2017, skierowane do m.in. do Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie. Pisma te zawierały wytyczne dotyczące „modelowania” struktury organizacyjnej KAS z podkreśleniem, by wszyscy funkcjonariusze oraz pracownicy Służby Celnej, którzy realizowali zadania w zakresie podatku akcyzowego, podatku od gier, poboru należności celnych, funkcji wierzycielskich oraz egzekucji według stanu na dzień 30 września 2016 r. w Izbach Celnych, Urzędach Celnych oraz Oddziałach Celnych zostali uwzględnieni w zasobach kadrowych urzędów skarbowych lub izb administracji skarbowej (w zakresie orzecznictwa II instancji) wraz z przekształceniem stosunku służby funkcjonariuszy w stosunek pracy (niedopuszczalne było składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań z zakresu wsparcia lub orzecznictwa). Jednocześnie dopuszczono możliwość złożenia propozycji służby dla funkcjonariuszy, którzy nie będą wykonywać bezpośrednio zadań zarezerwowanych wyłącznie dla formacji mundurowej pod warunkiem, że będą oni stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych.

Na potrzeby reformy, o co zresztą zwrócił się Szef KAS, Decyzją Dyrektora Izby Celnej w Przemyślu został powołany Zespół do spraw alokacji kadr Izby Celnej w Przemyślu

i podległych urzędów celnych do struktur Krajowej Administracji Skarbowej w województwie podkarpackim, którego celem było m.in. dokonanie analiz kadrowych we wszystkich obszarach działalności uwzględniających umiejscowienie działań w nowej strukturze organizacyjnej, w tym nowe zadania oraz priorytety działania KAS, opracowanie koncepcji i rozwiązań w celu optymalnego zagospodarowania obecnych zasobów kadrowych, zaprojektowanie służby/zatrudnienia obecnych funkcjonariuszy/pracowników w nowych strukturach organizacyjnych.

Zadaniem Zespołu ds. alokacji kadr Izby Celnej w Przemyśle było przede wszystkim „zaprojektowanie” tego, gdzie dotychczasowi funkcjonariusze lub pracownicy będą pełnić służbę lub pracować. W oparciu o dotychczasowe miejsce pełnienia służby w byłej Izbie Celnej ustalono przynależność do komórek, które miały istnieć w ramach Izby Administracji Skarbowej. Zespół przedstawił Dyrektorowi IAS propozycję w zakresie liczby etatów oraz imienne wstępne wykazy sytuujące „za zadaniami” funkcjonariuszy i pracowników w nowej strukturze.

Jak ustalił Sąd Rejonowy wspomniany **Zespół nie analizował indywidualnie sytuacji powódki w zakresie kryteriów takich jak posiadane kwalifikacje, przebieg dotychczasowej służby oraz dotychczasowe miejsce zamieszkania. W tym zakresie kierowano się bowiem wytycznymi szefa KAS oraz założeniami, że osoby, które w nowych strukturach organizacyjnych administracji celno-skarbowej nie będą wykonywać zadań określonych w art. 2 ust. 2 ustawy o KAS zostaną „ucywilnione”. Istniała zasada, że „człowiek idzie za zadaniami”.** Funkcjonariusze pełniący dotychczas służbę na granicy lub w wydziale zwalczania przestępczości mieli „zagwarantowany mundur”, tzn. zagwarantowaną kontynuację służby. Odnośnie funkcjonariuszy pełniących służbę w komórkach z zakresu wsparcia i orzecznictwa, nie było gwarancji „zachowania munduru”, brano pod uwagę wytyczne dotyczące ich „ucywilnienia”, tzn. kontynuowania pełnienia obowiązków w ramach stosunku pracy, a nie służby.

Kolejnym zespołem powołanym w związku z tworzącą się nową formacją był Zespół do rozpoznania wniosków złożonych przez funkcjonariuszy celnych zainteresowanych pełnieniem służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemyśle. Przewodniczącym Zespołu został Grzegorz Skowronek. Oprócz wytycznych Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wskazany Zespół brał pod uwagę konieczność zapewnienia właściwego funkcjonowania i realizacji zadań przez komórki organizacyjne, z których wywodzą się kandydaci, którzy złożyli wnioski i zostaną zakwalifikowani do służby w ramach komórek realizacji lub oddziałów celnych.

Pełnienie obowiązków służbowych w określonych komórkach organizacyjnych przez danego funkcjonariusza przesądzało w zasadzie o tym, czy jego wniosek o przeniesienie do pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych był w ogóle rozpatrywany. W dalszej kolejności w zakresie rozpoznawania wniosków o przeniesienie oceniano kwalifikacje, ukończone kursy, doświadczenie w pracy przy zwalczaniu przestępczości oraz zgodę przełożonego na przeniesienie.

Uwagi do protokołu z prac powyższego Zespołu wniósł przedstawiciel organizacji związkowej ZZ Celnicy PL wskazując m.in. że jest przeciwko „ucywilnieniu” funkcjonariuszy m.in. w związku „z zawężeniem grupy funkcjonariuszy z tylko niektórych

komórek, których kandydatura mogła być brana pod uwagę w procesie kwalifikacji do komórek realizacji lub oddziałów celnych”.

Powódka złożyła wniosek o pełnienie służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemyślu, co umożliwiłoby jej zachowanie statusu funkcjonariusza. Jednakże wyżej wskazany Zespół nie przedłożył żadnej rekomendacji dotyczącej powódki.

Decyzją Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie powołany został także Zespół do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemyślu oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie w skład, którego weszli m.in. przedstawiciele Związków i Organizacji Zawodowych. Jego celem było wypracowanie rekomendacji w zakresie alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy. Wskazany Zespół zwracał się do Dyrektora Izby Skarbowej o uzupełnienie brakujących danych o funkcjonariuszach/pracownikach dotyczących m.in. znajomości języka obcego, nazwy stanowisk służbowych/stopni służbowych, odległości od miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby/pracy. W odpowiedzi na powyższe Dyrektor Izby przekazał Zespołowi m.in. informację dotyczącą znajomości języka angielskiego przez powódkę. W piśmie tym wskazano również, że ewidencja kadrowa nie pozwala na natychmiastowe wygenerowanie szczegółowych danych dotyczących znajomości języka obcego oraz szczegółów posiadanego wykształcenia. **Dyrektor wskazał, że nie jest możliwe przekazanie tych informacji bez weryfikacji dokumentacji prowadzonej w wersji papierowej, t.j. ponad 1600 akt osobowych. Dyrektor IAS nadmieniał również, że ustawowy termin do przedłożenia dotychczasowym funkcjonariuszom i pracownikom propozycji pracy lub decyzji dotyczącej dalszej służby albo podjęcia decyzji o nieprzedłożeniu żadnej propozycji upłynie 31 maja 2017 r.**

W odniesieniu do powódki ww. Zespół do spraw analizy dokonanej alokacji, dokonując oceny złożenia propozycji powódce podniósł, że nie uwzględniono przesłanki ustawowej doświadczenia zawodowego, naruszono art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS – funkcjonariusz celno-skarbowy nie może otrzymać propozycji pracy, tylko propozycję służby. Brak informacji o proponowanym stanowisku skutkuje brakiem możliwości oceny czy zostało spełnione kryterium wykształcenia. **Zespół rekomendował zmianę propozycji pracy/służby na uwzględniającą wskazane uwagi.**

Ostateczną decyzję dotyczącą złożenia dotychczasowym funkcjonariuszom propozycji pracy lub służby podejmował Dyrektor Izby Administracji Skarbowej – Tomasz Janeczek. **W tym zakresie kierował się przede wszystkim wytycznymi szefa KAS, które traktował jak polecenie służbowe.** Istotne znaczenie miało to, gdzie dana osoba miała dalej pełnić obowiązki służbowe. „Do ucywilnienia”, czyli do otrzymania propozycji pracy, a nie służby, przeznaczone były m.in. komórki orzecznicze, radców prawnych, wykonujące zadania z zakresu egzekucji. Zadania z zakresu egzekucji wierzytelności zostały przeniesione do Urzędów Skarbowych, w których co do zasady mieli pracować pracownicy, a nie funkcjonariusze. Funkcjonariusze co do zasady mieli nadal pełnić służbę w Urzędzie Celno-Skarbowym, zaś Izbie Administracji Skarbowej tylko wówczas, gdy przynależeli do Grupy Reagowania Kryzysowego. Funkcjonariusze pracujący dotychczas, w komórkach

przeznaczonych do „ucywilnienia” mogli również „zachować mundur” wówczas, gdy zostali przeniesieni np. do pracy na granicy.

Składając powódce propozycję pracy, a nie służby Dyrektor IAS nie wziął pod uwagę rekomendacji dotyczących powódki wydanych przez Zespół do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemyślu oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie.

W Izbie Celnej w Przemyślu od 2011 r. funkcjonowała Grupa Reagowania Kryzysowego (GRK) i przydzielono do niej wówczas funkcjonariuszy, którzy okresowo realizowali obowiązki w oddziałach celnych granicznych, szkoląc się na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. W celu uszczegółowienia zasad przygotowania i działania w sytuacji kryzysowej Dyrektor Izby Celnej w Przemyślu wydał decyzję z 17 października 2016 r. w sprawie przygotowania do sytuacji kryzysowej. W skład GRK weszli funkcjonariusze, którzy zostali wymienieni w załączniku do Decyzji – w wykazie stanowisk kluczowych. Kierownicy komórek organizacyjnych mieli zidentyfikować stanowiska kluczowe i stworzyć wykaz stanowisk kluczowych, których funkcjonowanie było niezbędne dla utrzymania ciągłości działalności komórki. Utworzono trzy typy GRK: GRK-A w skład, której weszli funkcjonariusze lub pracownicy pełniący obowiązki w jednostce objętej sytuacją kryzysową, wyznaczeni przez bezpośredniego przełożonego do zastępowania na stanowiskach kluczowych, GRK-B, w skład której weszli członkowie kadry kierowniczej, o ile zostali wskazani w wykazie stanowisk kluczowych, jako zastępcy w drugiej kolejności, GRK-C, w skład której weszli funkcjonariusze przypisani do pełnienia określonych stanowisk kluczowych jako dodatkowe wsparcie w sytuacji kryzysowej. O przynależności do GRK decydowała wówczas przede wszystkim decyzja bezpośredniego przełożonego. Powódka nie była przypisana do żadnego ze stanowisk kluczowych.

W 2017 r. przed końcowym terminem do złożenia pracownikom oraz funkcjonariuszom propozycji pracy lub decyzji dotyczącej dalszej służby, w związku z określonymi przez szefa KAS wytycznymi, iż niedopuszczalne jest składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań z zakresu wsparcia lub orzecznictwa, chyba że będą oni stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych oraz w związku z określonym przez szefa KAS limitem osób, które miały stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych (ich liczba nie mogła przekroczyć 4% z przyznanego dla danej izby limitu funkcjonariuszy) pracownicy kadr IAS, przy współpracy m.in. z Grzegorzem Skowronkiem typowali funkcjonariuszy do GRK. Lista osób które dotychczas przynależały do GRK została w sposób istotny zmodyfikowana, przy czym brakowało jasnych, pisemnych procedur i zasad w jaki sposób ma to się odbywać. Ustalono założenia przynależności do „nowej GRK” pozytywnie oceniano np. pracę przy zabezpieczeniu „Euro 2012”, dotychczasową pracę na granicy. W ten sposób wytypowano ok. 50-60 osób. Na tej liście celowo pominięto funkcjonariuszy, którzy mieli pracować w zwalczaniu przestępczości i w oddziałach granicznych, ponieważ mieli oni „zagwarantowany mundur” z uwagi na rodzaj wykonywanych zadań służbowych. Ostateczną decyzję w zakresie przynależności do GRK podejmował Dyrektor IAS – Tomasz Janeczek na podstawie przedłożonej mu listy. Dyrektor zatwierdzał, które osoby ostatecznie będą przynależały do GRK. **Tomasz Janeczek nie znał zasad przyjmowania funkcjonariuszy do GRK, nie wiedział też jak wygląda procedura zgłaszania akcesu do GRK.**

19 maja 2017 r. powódka otrzymała propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Urzędzie Skarbowym w Przemyśle w Dziale Egzekucji Administracyjnej na stanowisku starszego kontrolera skarbowego. Propozycja nie wskazywała w oparciu o jakie kryteria dokonano wyboru powódki do kontynuowania pełnienia obowiązków w ramach stosunku pracy a nie służby. Propozycję powódka potwierdziła 30 maja 2017 r. Pismo to zawierało informację, że odmowa przyjęcia propozycji zatrudnienia lub upływ terminu do złożenia oświadczenia będzie skutkowałą wygaśnięciem stosunku służby. Kierując się kwestiami życiowo – rodzinnymi, powódka propozycję przyjęła i stosowne oświadczenie złożyła 13 czerwca 2017 r., wskazując, że będzie korzystała z dróg prawnych, aby utrzymać status funkcjonariusza lub go odzyskać.

W komórkach wsparcia Izby Celnej w Przemyśle na dzień 28 lutego 2017 r. pełniło służbę 70 funkcjonariuszy, spośród których propozycję służby w Izbie Administracji Skarbowej otrzymało 34 osoby, propozycję pracy 35 osób, 1 osoba nie otrzymała żadnej propozycji. Przesłankami otrzymania propozycji służby były przede wszystkim: rodzaj wykonywanych zadań, przynależność do Grupy Reagowania Kryzysowego (GRK).

W momencie wręczenia powódce propozycji pracy Izba Administracji Skarbowej w Rzeszowie dysponowała 1224 etatami, w tym czasie liczba funkcjonariuszy pełniących służbę w tej Izbie wynosiła 1222.

Wnioskiem z 12 września 2017 r. powódka z uwagi na to, że w nowym miejscu pracy nie było zapotrzebowania na pracę powódki i zostały powierzone jej zadania poniżej jej kwalifikacji, tj. wysyłanie korespondencji, zwróciła się o przeniesienie do Działu Obsługi Przedsiębiorców w Zakresie Cel, Pozwoleń i Czynności Audytowych w Izbie Administracji Skarbowej. Wniosek powódki został poparty przez bezpośredniego przełożonego w celu „zapewnienia prawidłowej i terminowej realizacji zadań” w innych komórkach organizacyjnych. 21 września 2017 r. powódka została przeniesiona na mocy porozumienia do Działu Obsługi Przedsiębiorców w Zakresie Cła, Pozwoleń i Czynności Audytowych. Zarówno w tym Dziale, jak i w Dziale Egzekucji Administracyjnej, powódka wykonywała zadania, które nie zostały określone w art. 2 ust. 2 ustawy o KAS jako zadania zastrzeżone dla funkcjonariuszy Służby Celno – Skarbowej.

Pismem z 29 października 2018 r. powódka w nawiązaniu do otrzymanej w maju 2017r. propozycji pracy a nie propozycji służby, wniosła o wydanie w stosunku do jej osoby decyzji zwalniającej ją ze służby w Służbie Celno-Skarbowej. Postanowieniem z 29 listopada 2018 r. Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie odmówił wszczęcia postępowania w przedmiocie wydania decyzji administracyjnej w przedmiocie zwolnienia ze służby powódki, argumentując, że stosunek służby powódki z dniem 1 czerwca 2017 r. przekształcił się w stosunek pracy, na podstawie art. 171 ust. 1 przepisów wprowadzających KAS. Przedstawiciel pozwanego wskazał, iż charakter decyzji administracyjnej posiada jedynie propozycja pełnienia służby w Służbie Celno – Skarbowej, a nadto powyższe przepisy nie przewidują trybu odwoławczego od złożonej propozycji pracy na podstawie umowy o pracę. Powódka złożyła zażalenie na powyższe postanowienie do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Postanowieniem z 21 stycznia 2019 r. Szef Krajowej Administracji Skarbowej w wyniku rozpoznania zażalenia powódki utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

23 stycznia 2020 r. powódka przyjęła propozycję Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie, złożoną w oparciu o art. 150 ust. 1 ustawy o KAS polegającą na przekształceniu stosunku pracy w stosunek służby na stanowisku starszego specjalisty Służby Celno-Skarbowej w stopniu starszego aspiranta w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie, w Dziale Obsługi Przedsiębiorców w Zakresie Cła, Pozwoleń i Czynności Audytowych. Zmiana podstawy zatrudnienia nastąpiła ze skutkiem od 1 lutego 2020 r.

21 lutego 2020 r. powódka złożyła do pozwanego wniosek o wydanie świadectwa służby w związku z propozycją z 17 czerwca 2017 r. w wyniku, której stosunek służby przekształcił się w stosunek pracy, co doprowadziło do zwolnienia ze służby.

5 marca 2020 r. powódka została włączona do Grupy Reagowania Kryzysowego (GRK).

29 września 2022 r. powódka złożyła żądanie zwolnienia ze służby Celno-Skarbowej z dniem 22 lutego 2023 r. w związku z przejściem na emeryturę mundurową.

Decyzją Dyrektora Izby Administracji Skarbowej z 7 października 2022 r. powódka została z upływem dnia 22 lutego 2023 r. zwolniona ze służby w związku z przejściem na emeryturę.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy oparł się na dowodach z wszystkich dokumentów, których wiarygodność nie została podważona przez żadną ze stron postępowania, korzystają więc one z domniemania prawdziwości zawartych w nich danych z mocy art. 244 i nast. k.p.c. Dokumenty te, przedłożone zostały przez strony wraz z pismami procesowymi i jako zalegające w aktach sprawy, na zasadzie art. 243² k.p.c. stanowiły dowody bez wydawania odrębnego postanowienia.

Podstawę ustaleń Sądu w zakresie przebiegu służby i zatrudnienia powódki stanowiły również akta osobowe funkcjonariusza i pracownika, którym Sąd dał wiarę w całości, albowiem ich prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości, jak również nie zostały one w tym zakresie zakwestionowane przez strony postępowania.

Sąd Rejonowy w swych ustaleniach oparł się także na zeznaniach: EK, JZ. Zeznania te, wskazujące przede wszystkim na przebieg reformy celno-skarbowej i na jej odniesienie do sytuacji powódki jako funkcjonariusza służby celnej, a następnie pracownika służby celno-skarbowej, nie były ze sobą sprzeczne, wzajemnie się uzupełniały i zasługiwały na obdarzenie walorem wiarygodności.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania Grzegorza Skowronka, albowiem w zasadniczej części były one zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie w postaci dokumentów. Z uwagi na powołanie się przez świadka na tajemnicę zawodową radcy prawnego, zeznania te stanowiły podstawę ustaleń faktycznych, co do faktów jakie miały miejsce po zmianie stanowiska służbowego przez świadka, tj. co do prac Zespołu do rozpoznania wniosków złożonych przez funkcjonariuszy celnych zainteresowanych pełnieniem służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemysłu oraz w zakresie zasad ustalania przynależności funkcjonariuszy lub pracowników do GRK w 2017 r.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania świadka Tomasza Janeczka w części. **Sąd nie dał im wiary w tym zakresie, w jakim świadek wskazywał, iż analizował akta osobowe funkcjonariuszy w oparciu o kryteria ustawowe, albowiem w tym zakresie**

świadek zmieniał swoje zeznania. Ponadto zeznania świadka w tym zakresie były niejasne, niespójne i wzajemnie sprzeczne. Świadek pierwotnie wskazywał, że analizował akta osobowe i na tej podstawie podejmował wstępną decyzję dotyczącą funkcjonariuszy, następnie wskazał, że analizował akta tylko tych funkcjonariuszy, co do których zachodziły przesłanki ustawowe albo wynikające z poleceń służbowych szefa KAS. Dalej świadek tłumaczył, że to „Zespół” analizował akta tylko tych funkcjonariuszy „niezadowolonych z przedłożonych propozycji”. Ostatecznie świadek zeznawał, że analizował akta tych funkcjonariuszy, którzy mieli w ogóle nie dostać pracy lub służby, bądź co do których były wątpliwości wynikające z przesłanek ustawowych. Dodatkowo zeznania świadka Tomasza Janeczka odnoszące się do oceny przesłanek ustawowych wobec każdego funkcjonariusza były sprzeczne z przedstawionymi powyżej, pisemnymi uwagami Zespołu do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemyśle oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne wyjaśnienia powódki AD za wiarygodne, albowiem były one konkretne, rzeczowe i pokrywały się ze zgromadzonym materiałem dowodowym w formie dokumentów, w tym z dokumentami zalegającymi w aktach osobowych powódki.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne wyjaśnienia przedstawicielki pozwanego EF w przeważającej części. Sąd nie dał im wiary w zakresie w jakim wskazywały na to że, elektroniczny system kadrowy, który w momencie łączenia struktur administracji celno-skarbowej znajdował się na etapie integracji, pozwalał na wygenerowanie szczegółowych danych dotyczących, m.in. powódki a odnoszących się do przebiegu służby, wykształcenia, nabytych kwalifikacji, znajomości języków, ukończonych kursów, czy opinii przełożonych o funkcjonariuszu, albowiem powołany Decyzją nr 14/2017 Dyrektora IAS Zespół do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy zwracał uwagę, że nie dysponował pełnymi danymi dotyczącymi m.in. wykształcenia, kursów specjalistycznych, znajomości języków. W odpowiedzi na powyższe uwagi Dyrektor IAS odpowiedział pisemnie, że prowadzona od 1 marca 2023 r. ewidencja kadrowa nie pozwala na natychmiastowe wygenerowanie szczegółowych danych dotyczących znajomości języka obcego oraz szczegółów posiadanego wykształcenia. Dyrektor w piśmie z 11 maja 2023 r. wskazał, że nie jest możliwe przekazanie tych informacji bez weryfikacji dokumentacji prowadzonej w wersji papierowej, t.j. ponad 1600 akt osobowych. Wskazany Zespół sporządził protokół końcowy, w którym zawarł rekomendację dotyczące powódki 18 maja 2023 r., zaś przedłożona powódce propozycja pracy została sporządzona 19 maja 2023 r., zatem mało prawdopodobne jest, aby w tak krótkim czasie dokonano szczegółowej analizy wszystkich 1600 akt osobowych pod kątem chociażby posiadanego wykształcenia i ukończonych kursów.

Oceniając zasadność powództwa Sąd Rejonowy na wstępie zaznaczył, że przedmiotowa sprawa dotyczy sporu wynikającego ze stosunku służbowego, a nie ze stosunku pracy, który to stosunek poddany został kontroli sądu powszechnego, a powódce przysługuje droga sądowa, w konsekwencji czego nie zasługiwał na aprobatę wniosek pozwanego o odrzucenie pozwu (o czym Sąd Rejonowy orzekł odrębnym postanowieniem). Nie zasługuje na aprobatę także zarzut pozwanego o przekroczeniu terminu do wniesienia

powództwa, a to z uwagi na uchwałę NSA z 1 lipca 2019 r. otwierającą tzw. „ucywilnionym” funkcjonariuszom drogę do dochodzenia obrony swoich praw przed sądem powszechnym.

Przechodząc do merytorycznej oceny żądania powódki Sąd Rejonowy omówił przebieg reformy administracji celnej i skarbowej przeprowadzonej w 2016 i 2017 r., a także zacytował przepisy stanowiące podstawę uregulowania sytuacji prawnej funkcjonariuszy celnych i pracowników cywilnych, tj. w szczególności art. 160 ust. 2, 170 ustawy z 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1948 ze zm., dalej zwana w skrócie: ustawą pwKAS). Sąd Rejonowy przypomniał także, że Sąd Okręgowy w wyroku przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania do Sądu Rejonowego naprowadził, że w sprawie istnieje konieczność przesądzenia, na jakiej podstawie i w oparciu, o jakie kryteria i czy w ogóle dokonywano analizy doboru powódki do przedstawienia bądź nie propozycji pełnienia dalszej służby.

Na wstępie Sąd Rejonowy wskazał, że nie podziela stanowiska powódki, co do takiego rozumienia regulacji normatywnej, które zakłada, że dotychczasowym funkcjonariuszom można było zaproponować jedynie dalsze pełnienie służby. Ustawodawca pozostawił bowiem uznaniu kierownika jednostki organizacyjnej jakiego rodzaju to będzie propozycja co oznaczało, że propozycja zatrudnienia, albo służby mogła zostać przedłożona zarówno pracownikowi, jak i funkcjonariuszowi. Użyte w tekście ustawy sformułowanie "odpowiednio" oznacza, że kierownik jednostki organizacyjnej mógł składać zarówno funkcjonariuszom, jak i pracownikom propozycje określające nowe warunki zatrudnienia lub służby. Nie można wywodzić z przepisu art. 165 ust. 7 ustawy pwKAS podstawy prawnej dla istnienia obowiązku organu przedstawienia każdemu funkcjonariuszowi propozycji pełnienia służby.

Wprowadzenie regulacji normatywnej zakładało, że wobec każdego funkcjonariusza byłej Izby Celnej, zostanie przeprowadzona ocena uwzględniająca spełnienie kryteriów tam wskazanych. Kryteria ustawowe zostały ujęte bardzo ogólnie, niemniej jednak tworzyły pewien zamknięty katalog oceny (posiadane kwalifikacje i przebieg dotychczasowej pracy lub służby, a także dotychczasowe miejsce zamieszkania), który nie podlegał rozszerzeniu. Prawidłowa ocena zasadności przedłożenia danemu funkcjonariuszowi propozycji pracy lub służby w odniesieniu do kryteriów ustawowych powinna uwzględniać m.in. to czy funkcjonariusz ze względu na przebieg dotychczasowej służby, w tym nienaganne pełnienie obowiązków służbowych, dobre opinie o przebiegu służby, posiadane kwalifikacje, w tym znajomość języków obcych oraz doświadczenie powinien zachować status funkcjonariusza i przywileje z tym związane, a nie opierać się wyłącznie na ustaleniu jakie zadania funkcjonariusz będzie wykonywał w nowej strukturze. Ponadto ocena spełnienia kryteriów, aby była transparentna (w zakresie, jaki w ogóle mógł być, przy takich nieostrych kryteriach), powinna dotyczyć wszystkich funkcjonariuszy. Wśród nich należało dokonać oceny i porównania posiadanych kwalifikacji, przebiegu dotychczasowej służby.

Tymczasem, jak ustalił Sąd Rejonowy, alokacja odbywała się przede wszystkim „za zadaniami”. Z kolei przydzielenie do określonej komórki determinowało to, czy dana osoba otrzyma propozycję pracy, czy propozycję służby. O zachowaniu statusu funkcjonariusza decydował przede wszystkim rodzaj wykonywanych zadań w jednostce, do której dany funkcjonariusz miał być przydzielony. Nie oceniano czy dany funkcjonariusz np. ze względu na wzorowe pełnienie obowiązków służbowych, dobre opinie o przebiegu służby, posiadane

kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie powinien zachować status funkcjonariusza i przywileje z tym związane. Decydowało przede wszystkim kryterium przedmiotowe (wykonywanych zadań) a nie podmiotowe, na które naprowadzała ustawa. Funkcjonariuszom pełniącym służbę z zakresu wsparcia i orzecznictwa miała być składana propozycja pracy nie służby.

Tak też i stało się z powódką, gdyż w nowej strukturze KAS, w Dziale Egzekucji Administracyjnej, w której znalazła się powódka, nie były wykonywane zadania ściśle zastrzeżone dla funkcjonariuszy. Zastosowanie kryteriów posiadanych kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej pracy lub służby, o których mowa w art. 165 ust. 7 ustawy pwKAS wiąże się również z oceną bezpośrednich przełożonych co do umiejętności, predyspozycji i zaangażowania danego pracownika, a także poziomu zaufania do pracownika w kontekście powierzenia mu zadań wraz z propozycją służby. W ocenie Sądu Rejonowego pozwany nie wykazał, iż taka ocena w stosunku do powódki miała miejsce. W tym stanie rzeczy podnoszona w pismach pozwanego argumentacja, że przy składaniu propozycji pracy powódce kierowano się kryteriami zawartymi art. 167 ust. 7 pwKAS jawi się jako gołosłowna.

Sąd Rejonowy podkreślił, że przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, iż sytuację prawną powódki zdeterminowało nie tyle zastosowanie przepisu art. 167 ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. pwKAS, a jedynie treść wytycznych Szefa KAS. Z wytycznych tych wynika zaś kategorycznie, że "niedopuszczalnym jest składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań z zakresu wsparcia, bądź orzecznictwa", a do realizacji zadań z zakresu wsparcia powódka została przewidziana. Powódka otrzymała propozycję zatrudnienia „za zadaniami” tj. ze względu na obowiązki jakie miała wykonywać po dniu 1 czerwca 2017 r., w Dziale Egzekucji Administracyjnej na stanowisku starszego kontrolera skarbowego.

Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał, że poza sporem pozostaje, że powódka była wieloletnim, doświadczonym, wzorowym funkcjonariuszem. Powódka rozpoczęła wykonywanie obowiązków służbowych u pozwanego w 1995 r. Była nagradzana za wzorowe wypełnianie zadań służbowych i za podejmowanie inicjatywy w zakresie doskonalenia organizacji i efektywności pracy. Powódka za realizację zadań otrzymywała oceny pozytywne potwierdzające jej przydatność do służby. Powódka posiadała wykształcenie wyższe, ukończyła kursy specjalistyczne oraz posiadała wieloletnie doświadczenie w wykonywaniu obowiązków, znała płynnie język ukraiński zatem posiadała wysokie kwalifikacje do pełnienia służby.

W ocenie Sądu Rejonowego pozwany nie wykazał, aby powódka została przeznaczona do „ucywilnienia”, z uwzględnieniem kryteriów wynikających z art. 167 ust. 7 ww. ustawy. Na kwalifikacje i przebieg doświadczenia powódki miał składać się wyłącznie fakt realizowanych przez nią przez lata służby zadań - w tym przypadku zadań z zakresu egzekucji. W ocenie Sądu Rejonowego przy doborze funkcjonariuszy, którym zaproponowano propozycję służby, a którym propozycję pracy, ograniczono się co do zasady do najprostszego schematu, a więc ustalono w jakiej komórce dotychczas dana osoba pełniła służbę oraz do jakiej komórki została przewidziana w nowej strukturze. Jeżeli była to komórka z zakresu wsparcia lub orzecznictwa, w której nie realizowano zadań „typowych dla służb mundurowych”, określonych w art. 2 ustawy o KAS, to dotychczasowy funkcjonariusz

otrzymywał propozycję pracy. Nie ma więc wątpliwości, że wobec powódki nie analizowano w ogóle posiadanych przez nią kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej służby, nie wspominając już o tym, że posiadanych przez nią kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej służby nie odnoszono w stosunku do innych funkcjonariuszy.

Wskazane okoliczności nie stanowiły spełnienia przesłanek z art. 167 ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. pwKAS. Nie dokonano bowiem oceny i porównania kwalifikacji i przebiegu doświadczenia powódki z innymi funkcjonariuszami. Ocena spełnienia kryteriów, aby była transparentna (w zakresie, jaki w ogóle mógł być, przy takich nieostrych kryteriach), powinien dotyczyć wszystkich funkcjonariuszy. Wśród nich należało dokonać oceny i porównania posiadanych kwalifikacji i przebiegu doświadczenia. Ograniczono się jedynie do najprostszego zabiegu, a mianowicie przedmiotu realizowanych przez powódkę w chwili przekształcenia zadań. Wobec powódki nie zastosowano kryteriów ustawowych, pozwalających na uniknięcie zarzutu braku transparentności i poszanowania konstytucyjnej zasady równego dostępu do służby.

W tym miejscu Sąd Rejonowy wyjaśnił, że propozycja zatrudnienia pracowniczego (w miejsce bezterminowego stosunku służby) jako powodująca zakończenie (wygaśnięcie) stosunku służby wskutek przyjęcia nowych warunków przez funkcjonariusza (art. 170 ust. 1 pkt 2 ustawy pwKAS) powinna - tak jak każde oświadczenie woli podmiotu zatrudniającego zmierzające do rozwiązania dotychczasowego stosunku prawnego - zawierać przyczynę składanej propozycji, a jeśli dodatkowo związane jest to z reorganizacją - wyjaśnić precyzyjnie, jakimi kryteriami podmiot ten się kierował, nie zaliczając zatrudnionego do osób, którym proponuje się kontynuację stosunku służby. Jeśli podmiot zatrudniający kierował się - mającymi bardzo ogólny charakter - kryteriami ustawowymi wskazanymi w art. 165 ust. 7 ustawy pwKAS (choć przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało że tak nie było), to miał obowiązek nie tylko formalnie je przywołać, ale już w samej propozycji zatrudnienia pracowniczego skonkretyzować je, odnosząc do sytuacji danego funkcjonariusza. Powinno się tak stać nie tylko po to, aby dotychczasowy funkcjonariusz mógł ocenić prawidłowość zastosowanych wobec niego kryteriów doprowadzających ostatecznie do rozwiązania dotychczasowego stosunku prawnego służby, ale także po to, aby - w przypadku zakwestionowania przez funkcjonariusza decyzji podmiotu zatrudniającego w trybie sądowym (a pozbawienie takiego uprawnienia w ramach konstytucyjnego prawa do sądu nie jest możliwe) - mógł to uczynić sąd pracy.

Tego zabrakło w oświadczeniu woli strony pozwanej z 19 maja 2017 r., w której określono warunki zatrudnienia powódki w ramach korpusu służby cywilnej w Urzędzie Skarbowym w Przemyślu w Dziale Egzekucji Administracyjnej na stanowisku starszego kontrolera skarbowego. Brak wskazania takich szczegółowych kryteriów propozycji zatrudnienia pracowniczego (skutkujących jednocześnie zakończeniem stosunku służby) narusza nie tylko przepisy Konstytucji (szczególnie jej art. 60), ale także zasadę równego traktowania w zatrudnieniu (mającej zastosowanie także w stosunku służbowym) i nie może być konwalidowane przez ewentualne późniejsze przywoływanie (uszczegółowianie) i udowodnianie zastosowanych kryteriów na etapie postępowania sądowego.

Reasumując, zdaniem Sądu Rejonowego, do złożenia powódce propozycji pracy a nie propozycji służby doszło z naruszeniem prawa, ponieważ nie zastosowano kryteriów ustawowych dotyczących doboru funkcjonariuszy do złożenia propozycji służby lub pracy.

Ponieważ przepisy ustawy pwKAS jak również ustawy o KAS, w sytuacji przedłożenia funkcjonariuszom propozycji pracy a nie służby, która prowadziła de facto do rozwiązania lub zakończenia stosunku służby, nie przewidywały trybu odwoławczego, ani podstawy prawnej roszczeń byłych funkcjonariuszy, w dalszej części rozważań prawnych, **Sąd Rejonowy poszukując podstawy prawnej roszczenia o przywrócenie powódki do służby, uznał, iż w tej szczególnej sytuacji związanej z faktem, iż jest to sprawa dotycząca stosunku służbowego, stanowi ją norma prawna z art. 184 ust. 1 ustawy o KAS. Zgodnie z tą normą w przypadku uchylenia lub stwierdzenia nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby kierownik jednostki organizacyjnej niezwłocznie wyznacza funkcjonariuszowi stanowisko służbowe zgodne z jego kwalifikacjami i dotychczasowym przebiegiem służby oraz określa termin podjęcia służby, miejsce pełnienia służby oraz stopień służbowy i uposażenie nie niższe od dotychczasowego. Skutki zaś przywrócenia do służby określa art.184 ust. 4 ustawy o KAS, zgodnie z którym okres pozostawania poza służbą, z zastrzeżeniem ust. 5, wlicza się do okresu służby, od którego zależą uprawnienia i świadczenia należne funkcjonariuszowi. Zatem powołany przepis pozwala na uznanie okresu pozostawania powódki poza służbą za okres równoważny z okresem służby w zakresie wskazanym w tym przepisie.**

W ocenie Sądu Rejonowego norma ta, jako najbliższa systemowo, jest wystarczającą podstawą prawną do przywrócenia powódki - byłego funkcjonariusza do służby, a za stosowaniem przepisów ustawy o KAS przemawia to że niniejsza sprawa dotyczy przede wszystkim stosunku służbowego. Zresztą **w wyroku z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie o sygn. III PSKP 19/22 Sąd Najwyższy wypowiedział się za możliwością stosowania art. 184 ust. 1 ustawy o KAS.**

Przechodząc do oceny kolejnego roszczenia zgłoszonego przez powódkę, jako roszczenie ewentualne, to jest o ustalenie istnienia nieprzerwanego stosunku służby Sąd Rejonowy na wstępie poczynił kilka uwag natury procesowej, wyjaśniając przy tym, że żądanie ewentualne polega na zgłoszeniu dodatkowego żądania na wypadek nieuwzględnienia przez sąd roszczenia postawionego na pierwszym miejscu. Zgłoszone przez powódkę roszczenia o przywrócenie do służby oraz o ustalenie, że stosunek służby trwa nieprzerwanie opierało się na przeciwstawnych założeniach. W przypadku bowiem domagania się przywrócenia do służby konieczne było ustalenie, że stosunek służbowy uległ zakończeniu. Z kolei ustalenie, że stosunek służbowy trwa nadal nieprzerwanie stałoby w sprzeczności ze zgłoszonym roszczeniem ewentualnym o przywrócenie do służby. Z tego względu Sąd Rejonowy uznał, że w rozpoznawanej sprawie doszło w istocie do kumulacji roszczeń, co pociąga za sobą konsekwencje w postaci rozpoznania każdego z nich.

Odnosząc się do roszczenia o ustalenie, że stosunek służby trwał nieprzerwanie Sąd Rejonowy wskazał, że przekształcenie (ucywilnienie) polegało na jednoczesnym zakończeniu służby i rozpoczęciu stosunku pracy. Zawarcie umowy o pracę stanowi też kauzę zakończenia stosunku służbowego. Nawet więc w przypadku przyjęcia propozycji zatrudnienia, jak również w przypadku odrzucenia tejże propozycji – stosunek służby wygasa. Skoro powódka przyjęła propozycję pracy, to niezależnie od intencji, która nią kierowała, nie może zasadnie twierdzić, że stosunek służby trwa nieprzerwanie, gdyż on z mocy samej ustawy w momencie przyjęcia przez powódkę propozycji zatrudnienia wygaś. Dodatkowo za faktem, że stosunek służby ustał przemawia również fakt złożenia przez powódkę wniosku o

wydanie świadectwa służby w związku z propozycją z dnia 17 czerwca 2017 r. w wyniku, której stosunek służby przekształcił się w stosunek pracy, co oprowadziło de facto do zwolnienia ze służby.

Z tych względów Sąd Rejonowy w pkt II wyroku oddalił powództwo w zakresie ustalenia stosunku służby.

Odnosząc się zaś do roszczenia powódki do zasądzenia odszkodowania, Sąd Rejonowy uznał, że brak jest przyczyn dla których przywrócenie powódki do służby jako funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej na warunkach służby i uposażenia obowiązujących przed dniem 1 czerwca 2017 r., byłoby niemożliwe bądź niecelowe i orzeczenie o odszkodowaniu na podstawie przepisów kodeksu pracy stosowanego na zasadzie analogii.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że tylko orzeczenie restytucyjne pozwoli na udzielenie powódce pełnej ochrony i zniweluje skutki niezgodnej z prawem „decyzji” pozwanego o nieprzedłożeniu powódce propozycji dalszej służby, dlatego w pkt III wyroku oddalił żądanie zasądzenia odszkodowania.

O kosztach procesu w pkt IV wyroku Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. zgodnie z którym, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Mając na względzie wyniki całego postępowania Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że za wzajemnym zniesieniem kosztów procesu przemawia przede wszystkim fakt, iż tylko jedno ze skumulowanych roszczeń powódki zostało ostatecznie uwzględnione. Roszczenie o przywrócenie do służby oraz o ustalenie stosunku służby wzajemnie się wykluczały i były oparte na odmiennych założeniach i ustaleniach. Każde z tych roszczeń podlegało osobnej ocenie. Ma to wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu. Na koszty procesu w niniejszej sprawie, składają się przede wszystkim koszty zastępstwa procesowego, w tym koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym.

O kosztach sądowych w pkt V wyroku Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 94, art. 96 ust. 1 pkt 4) i art. 97 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1144 z późn. zm.) w zw. z art. 100 k.p.c. Sąd Rejonowy miał tutaj na względzie fakt, iż obie strony były zwolnione z mocy ustawy od ponoszenia opłat sądowych oraz, że wynik postępowania nie pozwalał na obciążenie przeciwnika nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść wyroku, tj.:

1) art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów przez dowolną i błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na pominięciu w tej ocenie: akt osobowych powódki, zeznań stron oraz powołanych w sprawie świadków w części odnoszącej się do wykonywanych przez powódkę zadań w Służbie Celnej oraz przebiegu służby, i w' konsekwencji przyjęcie, że złożona powódce propozycja pracy nie uwzględnia jej kwalifikacji oraz przebiegu służby, a pozwany nie analizował w ogóle posiadanych przez nią kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej służby, a złożona powódce propozycja zatrudnienia była dowolna i arbitralna, a o jej przedstawieniu zdecydowało jedynie uznanie Dyrektora KAS, a nie przepisy ustawy, podczas gdy z wymienionych dowodów wynika, że powódka niemalże od początku swej kariery zawodowej pełniła służbę w komórce egzekucyjnej i nie wykonywała zadań zastrzeżonych wyłącznie dla funkcjonariuszy, co

oznacza, że propozycja pracy wręczona powódce uwzględniała jej kwalifikacje oraz przebieg jej służby, gdyż była adekwatna do posiadanych przez nią umiejętności,

2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, tj.: wytycznych Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 27 stycznia 2017 r. i z dnia 24 lutego 2017 r., które zdaniem Sądu I instancji decydowały o ucywilnieniu powódki, podczas gdy w toku postępowania wykazano w oparciu o akta osobowe powódki oraz wyjaśnienia strony pozwanej, że u powódki dominują umiejętności zdobyte w Służbie Celnej w komórkach realizujących zadania cywilne, a nie policyjne, tym samym to nie pisma Szefa Krajowej Administracji Skarbowej decydowały o ucywilnieniu powódki, a jej kwalifikacje, wykształcenie i przebieg służby,

3) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. w związku art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (PwKAS) poprzez przypisanie zespołowi ds. analizy dokonanej alokacji propozycji pracy roli rangi ustawowej w ten sposób, że decyzje podejmowane przez Dyrektora Izby Administracyjnej w Rzeszowie Sąd uznał za podjęte dowolnie i arbitralnie, według własnego uznania i nie oparte na przesłankach ustawowych gdyż nie uwzględniały prac zespołu. W rzeczywistości ani PwKAS ani żaden inny akt prawa nie przewidywał powołania zespołów, których zadaniem byłaby ocena kwalifikacji pracowników - funkcjonariuszy i wydanie prawnie wiążących rekomendacji dla dyrektorów izb administracji skarbowych, a jak wykazała pozwana w każdym przypadku została przeprowadzona ocena przebiegu służby funkcjonariuszy, w tym i powódki,

4) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, tj. poprzez uznanie, że „fakt przynależności do GRK” nie stanowi elementu „przebiegu dotychczasowej służby”, gdyż na nią - w ocenie Sądu I instancji - składa się dotychczasowy sposób wykonywania obowiązków służbowych, oceny okresowe, wyróżnienia, nagrody, czy też ewentualne środki dyscyplinarne podejmowane wobec funkcjonariuszy oraz poprzez uznanie, że nabór członków GRK nie był transparentny i nie wszyscy mogli do tej grupy należeć, czy do niej wstąpić oraz, że część z nich (funkcjonariuszy) znalazła się na tej liście jedynie „dla potrzeby” zachowania munduru,

5) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów, a w konsekwencji sprzeczność ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie w ustalonym stanie faktycznym, że nie zostały zbadane kryteria podmiotowe istniejące po stronie powódki, a wskazane w art. 165 ust. 7 PwKAS,

6) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. art. 316 § 1 k.p.c. poprzez błędne i wadliwe przyjęcie, że przyjęcie przez powódkę na podstawie art. 150 ust. 1 (uKAS) propozycji służby a następnie przejście powódki na emeryturę nie oznacza, iż orzeczenie przywrócenia do służby jest nie możliwe ani celowe, w konsekwencji czego Sąd I instancji orzekając o przywróceniu powódki do Służby Celno-Skarbowej wydał rozstrzygnięcie, które w momencie wyrokowania stało się niewykonalne, albowiem nie jest możliwe przywrócenie do służby, jeżeli funkcjonariusz nawiązał ponownie stosunek służby zarówno w toku postępowania sądowego, jak i z tej przyczyny, że powódka dobrowolnie zakończyła łączący ją z pozwanym stosunek służbowy przechodząc z dniem 22 lutego 2023 r. na emeryturę mundurową.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 165 ust. 7 PwKAS, poprzez jego błędną wykładnię zakładającą, że przed złożeniem danemu funkcjonariuszowi propozycji pracy/służby należy dokonać oceny i porównania kwalifikacji i przebiegu służby tego funkcjonariusza z kwalifikacjami i przebiegiem służby wszystkich innych funkcjonariuszy, podczas gdy przepis ten takiego obowiązku nie wprowadza, gdyż wymaga wyłącznie, aby przygotowana dla danego funkcjonariusza propozycja pracy/służby uwzględniała posiadane przez niego kwalifikacje, dotychczasowy przebieg jego służby i jego miejsce zamieszkania,

2) art. 165 ust. 7 w związku z art. 170 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 PwKAS, w związku z art. 60 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w przedmiotowej sprawie złożenie powódce propozycji pracy stanowiło naruszenie zasady równości i prowadziło do dyskryminacji i nierównego traktowania funkcjonariuszy znajdujących się w sytuacji takiej jak powódka, w sytuacji gdy ww. przepis nie obligował do składania propozycji służby osobom, których kariera zawodowa i kwalifikacji uzasadniały wykonywanie zadań w komórce egzekucyjnej,

3) **art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (jedn. tekst; Dz. U. z 2023 r. poz. 615, z późn.zm.), zwianej dalej „uKAS”, poprzez jego zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy, podczas gdy przepis ten nie powinien mieć zastosowania, gdyż pozwany złożył powódce ofertę pracy uwzględniającą jej kwalifikacje i przebieg służby, a ponadto powódka nie otrzymała decyzji o zwolnieniu ze służby, a tym samym nie mogło dojść do stwierdzenia nieważności czy też uchylecia decyzji (nieistniejącej).**

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z równoczesnym pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego.

Zdaniem pozwanego, z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż rozstrzygnięcia w zakresie stosunku służbowego powódki determinowały względy wynikające ze zmian w organizacji funkcjonowania skarbowości i Służby Celnej, tj. utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej. W procesie składania funkcjonariuszom propozycji pracy lub służby nie można było pomijać celów, jakie zamierzał osiągnąć ustawodawca, projektując reformę administracji skarbowej. We wskazanej w propozycji pracy powódka miała wykonywać zadania, które nie zostały zastrzeżone dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej. Również charakter zadań wykonywanych nie uzasadniał potrzeby ich realizowania w ramach stosunku służbowego. Z uwagi na powyższe, powódka nie otrzymała propozycji służby, lecz propozycję pracy w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie. Tym samym, to nie wytyczne Szefa Krajowej Administracji Skarbowej zdeterminowały sytuację powódki, jak przyjął Sąd Rejonowy. Z pisma wynika ogólny kierunek kształtowania jednostek organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej. Wytyczne płynące z niego nie były jednak sprzeczne z przepisami prawa, gdyż odnosiły się do sfery zarządczej (organizacyjnej), co oznacza, że Szef Krajowej Administracji Skarbowej był upoważniony do ich wydania. Powódka otrzymała propozycję pracy nie dlatego, że tak

nakazał Szef Krajowej Administracji Skarbowej, a dlatego, że jej kwalifikacje i przebieg służby predysponowały ją do powierzenia zadań cywilnych, a nie policyjnych (mundurowych). Powyższe z kolei narzucało wymóg przedłożenia propozycji pracy, a nie służby. Tym samym, nieprawidłowe jest stanowisko Sądu Rejonowego, który naruszył art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego.

Pozwany zarzucił, że Sąd Rejonowy, w wyniku błędnej wykładni ww. art. 165 ust. 7 p.w. KAS uznał, że pozwany, składając powódce propozycję pracy, naruszył ten przepis, uznając, iż przed złożeniem danemu funkcjonariuszowi propozycji pracy/służby należy dokonać oceny i porównania kwalifikacji i przebiegu służby tego funkcjonariusza z kwalifikacjami i przebiegiem służby wszystkich innych funkcjonariuszy, podczas gdy przepis ten takiego obowiązku nie wprowadza, gdyż wymaga wyłącznie, aby przygotowana dla danego funkcjonariusza propozycja pracy/służby uwzględniała posiadane przez niego kwalifikacje, dotychczasowy przebieg jego służby i jego miejsce zamieszkania. Obowiązek, który Sąd nałożył na pozwanego, nie wynika jednak ani z cytowanego art. 165 ust. 7 p.w. KAS, ani z żadnego innego przepisu. Wskazany przepis nie zawiera wzmianki odnośnie wymogu porównywania kwalifikacji i przebiegu służby osoby otrzymującej propozycję z kwalifikacjami i przebiegiem służby innych funkcjonariuszy. Oznacza to, że ocenę złożonej powódce propozycji pracy pod kątem zgodności z przepisami prawa, Sąd winien był dokonać wyłącznie w oparciu o posiadane przez nią kwalifikacje i przebieg jej służby, tj. czy złożona powódce propozycja pracy jest adekwatna do jej umiejętności. Wykładnia dokonana przez Sąd w zaskarżonym wyroku jest nieprawidłowa i spreczna z brzmieniem tego przepisu. Zdaniem pozwanego, jeżeli stanowisko Sądu miałooby być prawidłowe, w przedmiotowym art. 165 ust. 7 p.w. KAS powinien zostać zamieszczony dodatkowy zapis dotyczący kryteriów jakim miałyby się kierować dyrektor izby, nie składając funkcjonariuszowi propozycji służby, a propozycję pracy lub też norma prawna odsyłająca do analogicznego stosowania kryteriów z art. 165 ust. 7 p.w. KAS w przypadku informowania o przyczynach braku otrzymania propozycji służby.

Pozwany podniósł również, że w ramach przesłanki dotychczasowego przebiegu służby udział w GRK przy podejmowaniu decyzji o rodzaju propozycji winien być brany po uwagę, tymczasem Sąd zdyskredytował udział w tej grupie i zdobyte przez funkcjonariuszy, przy realizacji zadań w GRK, nowe umiejętności i doświadczenie.

Końcowo, pozwany argumentował, że ustawodawca pozostawił uznaniu organu rozstrzygnięcie o tym, czy funkcjonariusz otrzyma propozycję i czy to będzie propozycja zatrudnienia czy służby. Innymi słowy, ustawodawca w celu przeprowadzenia reformy nie wykluczył prawnej możliwości złożenia funkcjonariuszowi celnemu propozycji zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a nie służby. Powyższe stwierdzenie znajduje potwierdzenie także w treści art. 169 p.w. KAS, w którym ustawodawca wprost odnosi się do kategorii funkcjonariuszy, którym przedstawiona została propozycja zatrudnienia. Do sytuacji prawnej powódki zastosowanie znalazł przepis art. 170 ust. 2 p.w. KAS, w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2, który stanowi, że w przypadku przyjęcia propozycji zatrudnienia dotychczasowy stosunek służby przekształca się w stosunek pracy.

Dodatkowo, w kwestii naruszenia przez Sąd art. 56 § 1 i 2 k.p. w zw. z art. 67 k.p. pozwany wskazał, że stanowisko Sądu I instancji, iż do wygaśnięcia prowadziły wyłącznie

czynności o charakterze jednostronnym, a pozwany składając jej propozycję pracy, a nie służby, nie kierował się przesłankami wynikającymi z art. 165 ust. 7 p.w. KAS, jest nieprawidłowe. Sąd w rezultacie nie wyjaśnił, dlaczego roszczenie odszkodowawcze powinno być zasadne na gruncie przepisów prawa pracy. Stwierdzenie przez Sąd, że niecelowe jest przywrócenie powódki do służby nie sprawia, że automatycznie zastosowanie ma norma wyrażona w art. 56 § 2 k.p. w. zw. z art. 45 § 2 k.p. Natomiast w uznaniu pozwanego roszczenie takie nie jest roszczeniem ze stosunku pracy, gdyż źródłem wygaszenia stosunku służbowego jest stosunek administracyjnoprawny funkcjonariusza służby celno-skarbowej, mający swe oparcie w art. 170 i 171 p.w. KAS.

W odpowiedzi na apelację, powódka podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie, wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zważywszy, że zarzuty apelacji zostały sformułowane jako zarzuty sprzeczności istotnych ustaleń Sądu Rejonowego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, wskutek naruszenia art. 233 par 1 k.p.c. poprzez zaniechanie dokonania wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego, na wstępie należy wskazać, iż sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji jest sprzeczne z tymi istotnymi dla rozstrzygnięcia faktami, które Sąd ustalił w toku postępowania albo, gdy wyprowadził logicznie błędny wniosek z ustalonych przez siebie okoliczności, albo wreszcie, gdy Sąd przyjął fakty za ustalone bez dostatecznej podstawy. Nie można zatem czynić Sądowi zarzutów, gdy dokonał ustaleń faktycznych opierając się na niektórych dowodach tj. tych którym dał wiarę, jeżeli należycie umotywował swoje stanowisko co to tego (art. 328 § 2 k.p.c.). Skuteczne podniesienie zarzutu poczynienia ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym nie może więc polegać wyłącznie na zaprezentowaniu własnej wizji zdarzeń bez wskazania, z którymi dowodami uznanymi za wiarygodne, ustalenia Sądu są sprzeczne. Z kolei samo przytoczenie w apelacji odmiennej własnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, na który powołuje się pozwany, nie może być uznane za skuteczne przy jednoczesnym zaniechaniu wykazania, że przyjęta przez Sąd za podstawę ocena przekracza granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają czynniki logiczny i ustawowy, zasady doświadczenia życiowego, aktualny stan wiedzy, stan świadomości prawnej i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa.

W tym kontekście należy podnieść, że Sąd II instancji przyjmuje jako własne ustalenie faktyczne i prawne poczynione przez Sąd Rejonowy jako spełniające ww. wymagania.

Apelacja pozwanego - Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie okazała się być niezasadna i stosownie do treści art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu. Zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Przemyślu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych jest

bowiem orzeczeniem trafnym i odpowiada prawu, a podnoszone przez skarżącego zarzuty nie znajdują potwierdzenia w okolicznościach przedmiotowej sprawy.

W sprawie niniejszej nie zaistniały również przesłanki powodujące nieważność postępowania, które niezależnie od zarzutów przytoczonych przez apelującego, sąd jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu w oparciu o art. 378 § 1 k.p.c.

Sąd Rejonowy poczynił bowiem prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a następnie w prawidłowy sposób, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał określonych ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie.

Jak już wyżej wskazano, pozwany w apelacji podniósł zarzut naruszenia przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu pojawiającego się najczęściej, to wypada wskazać, że na mocy art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Sąd dokonuje oceny wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności (por. wyrok SN z 11 lipca 2002 r., IV CKN 1218/00, niepublikowany). Ramy swobodnej oceny dowodów są określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnym poziomem świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (tak też Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach, np. z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003/5/137).

Poprawność rozumowania sądu powinna być możliwa do skontrolowania, z czym wiąże się obowiązek prawidłowego uzasadniania orzeczeń (art. 327¹ k.p.c.). Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez Sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga zatem wykazania, iż Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Natomiast zarzut dowolnego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału zarzut dotyczy, a ponadto podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

Wskazać należy, że Sąd odwoławczy, niezależnie od tego, czy prowadzi sam postępowanie dowodowe, czy jedynie weryfikuje ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, ma obowiązek samodzielnej oceny materiału dowodowego zebranego w sprawie. Jednakże zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa, czy

w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Sąd drugiej instancji ocenia bowiem legalność oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, czyli bada czy zostały zachowane kryteria określone w art. 233 § 1 k.p.c. Jeżeli z danego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wtedy gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych (por. przykładowo postanowienie z dnia 11 stycznia 2001 r., I CKN 1072/99, Prok. i Pr. 2001 r., Nr 5, poz. 33, postanowienie z dnia 17 maja 2000 r., I CKN 1114/99, wyrok z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000 r., nr 7 - 8, poz.139).

W ocenie Sądu Okręgowego dokonana przez Sąd Rejonowy analiza zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego jest - wbrew twierdzeniom strony apelującej - prawidłowa. Sąd pierwszej instancji odniósł się do wszystkich zgromadzonych w postępowaniu dowodów, zarówno z dokumentów, jak i zeznań świadków oraz strony. Zarzuty skarżącego sprowadzają się w zasadzie jedynie do polemiki ze stanowiskiem Sądu i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd i jako takie nie mogą się ostać. Apelujący, przeciwstawia bowiem ocenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, własną, wybiórczą analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę.

Pozwany w apelacji zarzucał zarówno naruszenie przepisów prawa procesowego, jak i naruszenie przepisów prawa materialnego. Zarzucając naruszenie przepisów postępowania (pkt I ppkt 1-5 apelacji) pozwany podkreślał, że powódka niemalże od początku swej kariery zawodowej pełniła służbę w komórce egzekucyjnej i nie wykonywała zadań zastrzeżonych wyłącznie dla funkcjonariuszy, że u powódki dominują umiejętności zdobyte w Służbie Celnej w komórkach realizujących zadania cywilne, a nie policyjne, co oznacza, że propozycja pracy wręczona powódce uwzględniała jej kwalifikacje oraz przebieg jej służby, gdyż była adekwatna do posiadanych przez nią umiejętności i to nie pisma Szefa Krajowej Administracji Skarbowej (z 27 stycznia i 24 lutego 2017 r.) decydowały o ucywilnieniu powódki, lecz jej kwalifikacje, wykształcenie i przebieg służby. Tym samym Sąd błędnie przyjął, iż złożona powódce propozycja pracy nie uwzględnia jej kwalifikacji oraz przebiegu służby, a pozwany nie analizował w ogóle posiadanych przez nią kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej służby, a złożona powódce propozycja zatrudnienia była dowolna i arbitralna, a o jej przedstawieniu zdecydowało jedynie uznanie Dyrektora IAS, a nie przepisy ustawy.

Pozwany zwracał przy tym uwagę, że Sąd pominął fakt braku przynależności powódki do Grupy Reagowania Kryzysowego, a zatem nie brał tego faktu za element przebiegu służby powódki, uznając, że nabór członków GRK nie był transparentny i nie wszyscy mogli do tej grupy należeć, czy do niej wstąpić oraz, że część z nich (funkcjonariuszy) znalazła się na tej liście jedynie „dla potrzeby” zachowania munduru. Nadto w ocenie pozwanego Sąd I instancji bezzasadnie przypisał zespołowi ds. analizy dokonanej alokacji propozycji pracy roli rangi ustawowej żaden inny akt prawa nie przewidywał powołania zespołów, których zadaniem

byłaby ocena kwalifikacji pracowników - funkcjonariuszy i wydanie prawnie wiążących rekomendacji dla dyrektorów izb administracji skarbowych.

Reasumując tę część zarzutów pozwanego można wskazać, że w ocenie pozwanego, powódce złożono propozycje pracy, a nie służby adekwatnie do jej umiejętności, kwalifikacji, wykształcenia i przebiegu służby, i co najważniejsze z zachowaniem ustawowych wytycznych oraz po analizie tychże. Tym samym, zdaniem pozwanego, zbadane zostały kryteria podmiotowe istniejące po stronie powódki, tj. kryteria o jakich mowa w art. 165 ust. 7 PwKAS.

By odnieść się do ww. zarzutów strony pozwanej w pierwszej kolejności należy przypomnieć najistotniejszy w tym zakresie przepis praw, a mianowicie wspomniany przez pozwanego art. 165 ust. 7 PwKAS, a także po krótkce przypomnieć przebieg reformy służby celnej i skarbowej.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1947, dalej: ustawa o KAS) oraz ustawą wprowadzającą KAS połączeniu uległy organy celne, skarbowe oraz kontroli skarbowej w jedną strukturę organizacyjną - Krajową Administrację Skarbową (KAS). Pracownicy oraz funkcjonariusze, dotychczas zatrudnieni w strukturach izb skarbowych, stali się pracownikami oraz funkcjonariuszami izb (...), zachowując tym samym ciągłość pracy. W przypadku, gdy zmieniano się miejsce wykonywania ich obowiązków służbowych, otrzymywali do dnia 28 lutego 2017 r. pisemną informację (art. 165 ust. 6 przepisów wprowadzających KAS). Natomiast brak tej informacji był równoznaczny z powierzeniem wykonywania obowiązków służbowych w dotychczasowym miejscu. Od dnia 1 marca 2017 r. uległa likwidacji odrębność organów celnych oraz organów kontroli skarbowej, zaś IAS połączyła się z mającymi siedzibę w tym samym województwie: izbą celną i urzędem kontroli skarbowej (art. 160 ust. 4 przepisów wprowadzających KAS). Wówczas, zgodnie z art. 165 ust. 7 przepisów wprowadzających KAS, dyrektor (...) składał odpowiednio pracownikom oraz funkcjonariuszom, w terminie do dnia 31 maja 2017 r., pisemną propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby, która uwzględnia posiadane kwalifikacje i przebieg dotychczasowej pracy lub służby, a także dotychczasowe miejsce zamieszkania. Natomiast w przypadku, gdy pracownik bądź funkcjonariusz nie otrzymał stosownej propozycji w określonym terminie jego stosunek pracy wygasał z dniem 31 maja 2017 r. W przypadku otrzymania propozycji pracownik bądź funkcjonariusz mógł bądź ją przyjąć bądź odmówić jej przyjęcia w terminie 14 dni (art. 170 ust. 2 przepisów wprowadzających KAS). W takiej sytuacji stosunek pracy bądź stosunek służbowy wygasał po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, nie później jednak niż do dnia 31 sierpnia 2017 r. (art. 170 ust. 1 przepisów wprowadzających KAS). Natomiast w przypadku przyjęcia powyższej propozycji dotychczasowy stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony lub określony jak również stosunek służby w służbie przygotowawczej albo stałej przekształcił się odpowiednio w stosunek pracy albo służby w Służbie Celno Skarbowej, odpowiednio na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony albo określony, mianowania do służby przygotowawczej albo służby stałej (art. 171 ust. 1 przepisów wprowadzających KAS).

Jak zostało to w sprawie ustalone powódka był funkcjonariuszem celnym – 31 marca 1995 r. przyjęta została do pracy w administracji celnej, a aktem z 15 czerwca 2000 r. mianowana została do służby stałej na stanowisko starszego kontrolera celnego, w 2006 r. otrzymała awans zawodowy na stanowisko inspektora celnego, w 2009 r. otrzymała awans zawodowy na stanowisko starszego dyspozytora celnego oraz została mianowana na stopień służbowy młodszego aspiranta celnego, a następnie na stopień służbowy aspiranta celnego (w 2010 r. stanowisko służbowe powódki zostało określone jako starszy specjalista Służby Celnej), w 2014 r. została mianowana na stopień starszego aspiranta celnego. Od 1 marca 2017 r. pełniła służbę na stanowisku Starszego Specjalisty Służby Celnej.

Na podstawie art. 165 ust. 7 przepisów wprowadzających KAS Dyrektor Izby Administracji Skarbowej od 1 czerwca 2017 r., złożył powódce propozycje zatrudnienia na stanowisku pracowniczym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Powódka przyjęła tę propozycję i z dniem 1 czerwca 2017 r. na mocy art. 171 ust. 1 pkt 2 przepisów wprowadzających KAS jej stosunek służbowy przekształcił się w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Następnie Dyrektor IAS zwrócił się do powódki o wskazanie czy jest zainteresowana zmianą podstawy zatrudnienia na stosunek służby. Powódka wyraziła zgodę i 1 lutego 2020 r. jej stosunek pracy uległ przekształceniu w stosunek służby na stanowisku starszego specjalisty Służby Celno-Skarbowej w stopniu starszego aspiranta w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie, w Dziale Obsługi Przedsiębiorców w Zakresie Cła, Pozwoleń i Czynności Audytowych.

Istotne dla rozpoznania niniejszej sprawy jest to, że przepis art. 165 ust. 7 ustawy p.w. KAS powinien być zatem odczytywany wspólnie z treścią art. 170 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Oznacza to, że dyrektor izby administracji skarbowej, dokonując oceny potrzeb kadrowych w perspektywie tego, komu z dotychczasowych funkcjonariuszy należy złożyć propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby, winien uwzględnić wskazane w treści art. 165 ust. 7 ustawy determinanty ewentualnej propozycji w postaci posiadanych przez funkcjonariusza kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej pracy lub służby, a także dotychczasowego miejsca zamieszkania. Organ, uznając w oparciu o te przesłanki, że danemu funkcjonariuszowi propozycja pełnienia służby w Służbie Celno-Skarbowej powinna być złożona, zobligowany jest do wydania decyzji zgodnie z art. 169 ust. 4 ww. ustawy, tj. decyzji wyrażającej propozycję warunków służby. Odmienna ocena tych przesłanek obliuguje do wydania decyzji potwierdzającej wygaśnięcie stosunku służbowego na skutek milczenia organu. Uzasadnienie takiej decyzji powinno zawierać przedstawienie funkcjonariuszowi przesłanek niezłożenia propozycji nowych warunków zatrudnienia albo pełnienia służby, który wyznacza art. 165 ust. 7 ustawy p.w. KAS.

W zależności od zachowania zainteresowanego oraz rodzaju propozycji, mogło zatem nastąpić: kontynuowanie stosunku służbowego (przyjęta propozycja pełnienia służby), wygaśnięcie stosunku służbowego i nawiązanie umownego stosunku pracy (przyjęta propozycja nawiązania stosunku pracy) oraz wygaśnięcie stosunku służbowego (brak propozycji nawiązania stosunku pracy lub służby).

Z powyższych unormowań, wynika, że pracownik lub funkcjonariusz mógł bądź nie otrzymać propozycji nowego zatrudnienia lub pełnienia służby, a -otrzymując ją - mógł ją przyjąć bądź odmówić jej przyjęcia. Sytuację prawną powódki należy sytuować w konfiguracji drugiej.

W wyniku tej procedury funkcjonariusz, świadczący dotychczas pracę na podstawie stosunku służbowego - a zatem podstawy prawnej gwarantującej wysoką stabilność i pewność zatrudnienia - z dnia na dzień traci swój status. Jednakże tylko pozornie skutek ten następuje z mocy prawa. W rzeczywistości jest uzależniony od woli podmiotu wskazanego w ustawie (w sprawie Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie. Wobec tego pozostawienie tej czynności poza kontrolą sądową kłóci się z konstytucyjną gwarancją dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach (art. 60 Konstytucji). **Jednakowe zasady, o których mowa w art. 60 Konstytucji obowiązują nie tylko osoby, które ubiegają się o przyjęcie do służby publicznej, ale również osoby, które w niej pozostają i osoby, które są z niej wydalone** (M. Florczak-Wątor (w:) Konstytucja RP, Tom 1, Komentarz do art. 1-86, red. L. Bosek, M. Safjan, Warszawa 2016). Ustawa zasadnicza nie dookreśla kryteriów dostępu, lecz czyni to art. 165 ust. 7 p.w. KAS, wskazując jednoznacznie, że wówczas uwzględnia się: posiadane kwalifikacje, przebieg dotychczasowej służby, a także dotychczasowe miejsce zamieszkania funkcjonariusza. W ten sposób rysuje się pełna norma, która z jednej strony pozwala organom administracji skarbowej złożyć pisemną propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia, z drugiej nie pozwala na swobodne (uznaniowe) dyspozycje w oderwaniu od ustawowych przesłanek.

Decydujące zatem pozostają kryteria podmiotowe (przebieg służby i kwalifikacje), a nie kryterium przedmiotowe (zadania przechodzą do jednostki, w której organy administracji skarbowej przewidziały tylko pracownicze zatrudnienie). Z tego względu można zgodzić się ze skarżącym o tyle, że jeśli kryteria są sprawdzalne i mogą stanowić czynnik weryfikacyjny, to znaczy, że przeniesienie do zatrudnienia pracowniczego mogło być uznane za racjonalne i podyktowane względami wyłącznie opisanymi w art. 165 ust. 7 p.w.KAS. Oceny tej nie modyfikuje limit etatów w służbie, skoro nadal możliwe jest postępowanie kwalifikacyjne do Służby Celno-Skarbowej (art. 153 u.KAS), co oznacza, że z jednej strony przenosi się do pionu pracowniczego doświadczonego funkcjonariusza, by w perspektywie uruchomić nabór do służby przygotowawczej.

Poszukując podobieństw, sytuacja w analizowanym wypadku przypomina obowiązki pracodawcy związane ze zwolnieniami grupowymi, to znaczy jest więcej pracowników niż miejsc pracy i wówczas pracodawca ma obowiązek przyjąć kryteria, według których dokona doboru do zwolnień. Nie inaczej było w sprawie. Pozwany, dokonując wyboru funkcjonariuszy, którym zaproponował nowe warunki pracy, powinien wskazać, że pozostawił w służbie najlepszych funkcjonariuszy, tak by zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania zasobami kadrowymi podnosić standardy funkcjonowania jednostki organizacyjnej, w której zatrudniona była powódka.

Ze stanowiska pozwanego nie wynika, by te aspekty były analizowane podczas składania pisemnych propozycji w 2017 r. Wymienione w art. 165 ust. 7 p.w.KAS kryteria dotyczące nowych warunków zatrudnienia zawartych w propozycji pracy składanej przez organ administracji skarbowej powinny stanowić wzorzec, według którego podmiot ten dokonana selekcji funkcjonariuszy kwalifikujących się do dalszego pełnienia służby oraz kwalifikujących się do podjęcia dalszej pracy na podstawie stosunku pracy. Pominięcie powyższych kryteriów, a zwłaszcza ich nieujawnienie w oświadczeniu o przedstawieniu propozycji kontynuacji współpracy na podstawie stosunku pracy oznacza, że doszło do naruszenia modelu określonego przez ustawodawcę.

Jak wynika bowiem z ustaleń Sądu Rejonowego, które to ustalenia Sąd ten w pełni podziela, przystępując do reorganizacji służby celnej i skarbowej, koniecznym stało się złożenie dotychczasowym funkcjonariuszom lub pracownikom propozycji pracy lub służby, albo braku przedłożenia jakiegokolwiek propozycji.

Na potrzeby reorganizacji Szef Krajowej Administracji Skarbowej (szef KAS) skierował m.in. do Dyrektorów Izb Skarbowych, Koordynatorów do utworzenia i organizacji Krajowej Administracji Skarbowej w województwach, wytyczne dotyczące „modelowania” struktury organizacyjnej KAS, zawarte w piśmie z 27 stycznia 2017 r. (znak RS4.0101.1.2017) i z 24 lutego 2017 r (znak SC6.0723.2.2017).

W pierwszym z nich polecił by w celu zapewnienia ciągłości realizacji zadań w zakresie podatku akcyzowego, podatku od gier, poboru należności celnych, funkcji wierzycielskich oraz egzekucji, wszyscy funkcjonariusze oraz pracownicy Służby Celnej, którzy realizowali przedmiotowe zadania według stanu na dzień 30 września 2016 r. w Izbach Celnym, Urzędach Celnym oraz Oddziałach Celnym zostali uwzględnieni w zasobach kadrowych urzędów skarbowych lub izb administracji skarbowej (w zakresie orzecznictwa II instancji) wraz z przekształceniem stosunku służby funkcjonariuszy w stosunek pracy. W drugim z pism, skierowanym do Dyrektora IAS w Rzeszowie Szef KAS zawarł wytyczne w zakresie utworzenia służby celno – skarbowej, z których wynikało, że niedopuszczalne jest składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań z zakresu wsparcia lub orzecznictwa. Jednocześnie dopuszczono możliwość złożenia propozycji służby dla funkcjonariuszy, którzy nie będą wykonywać bezpośrednio zadań zarezerwowanych wyłącznie dla formacji mundurowej pod warunkiem, że będą oni stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych. Przy czym tacy funkcjonariusze muszą być przeszkoleni z obsługi systemów dokonywania odpraw celnych, obsługi ruchu granicznego lub działań prewencyjnych, a także posiadać odpowiednie badania oraz szkolenia. Powinni przynajmniej 30 dni w roku czasowo realizować zadania zarezerwowane dla funkcjonariuszy w celu utrzymania ich umiejętności na wypadek zdarzeń nadzwyczajnych. Funkcjonariusze ci mogą pełnić służbę zarówno w urzędzie celno-skarbowym, jak i Izbie Administracji Skarbowej jednak ich liczba nie może przekroczyć 4% z przyznanego dla danej izby limitu funkcjonariuszy". Podkreślił, że „limity funkcjonariuszy przyznane poszczególnym izbom administracji skarbowej powinny być wykorzystane do złożenia propozycji służby osobom, które będą realizowały zadania zarezerwowane w ustawie dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej".

Już z treści tychże pism, wbrew temu co podnosi pozwany, wynikało, iż nie było dopuszczalne składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań zakresu wsparcia lub orzecznictwa. **Z góry zatem założono ucywilnienie funkcjonariuszy, takich jak powódka tj. wykonujących zadania np. z zakresu egzekucji czyli nie stricte zadań służby w rozumieniu nowo formowanej służby celno-skarbowej, i nie ma tu mowy o jakimkolwiek porównaniu kwalifikacji i przebiegu doświadczenia takiego funkcjonariusza.** Co także istotne, a co pomija pozwany, wspomniane pismo Szefa KAS zawierało uwagę o pełnej odpowiedzialności dyscyplinarnej, cywilnej i karnej dyrektorów izb administracji skarbowej za ewentualne błędy w zakresie przedmiotowych decyzji. Nie sposób takiej „uwagi” poczytać inaczej niż swego rodzaju „straszaka” na poszczególnych kierownikach jednostek organizacyjnych, którzy do wytycznych Szefa KAS się nie dostosują.

W takiej sytuacji nijak do rzeczywistości mają się zarzuty pozwanego, że wspomniane wytyczne Szefa KAS nie stanowiły żadnej podstawy do wyboru osób, którym złożono propozycje służby a którym propozycje pracy.

Szef KAS zwrócił się w tym piśmie do dyrektorów izb administracji skarbowej o powołanie zespołów składających się z osób bezstronnych, których zadaniem będzie branie udziału w przygotowywaniu dla dyrektorów izb administracji skarbowej propozycji pracy, bądź służby dla podległych pracowników/funkcjonariuszy.

W tym celu, decyzją nr 17/2017 Dyrektora Izby Celnej w Przemyślu – Jadwigi Zenowicz z 1 lutego 2017 r., został powołany Zespół do spraw alokacji kadr Izby Celnej w Przemyślu i podległych urzędów celnych do struktur Krajowej Administracji Skarbowej w województwie podkarpackim, którego zadaniem było m.in. dokonanie analiz kadrowych we wszystkich obszarach działalności uwzględniających umiejscowienie działań w nowej strukturze organizacyjnej, w tym nowe zadania oraz priorytety działania KAS, opracowanie koncepcji i rozwiązań w celu optymalnego zagospodarowania obecnych zasobów kadrowych, zaprojektowanie służby/zatrudnienia obecnych funkcjonariuszy/pracowników w nowych strukturach organizacyjnych (przewodniczącym zespołu została Jadwiga Zenowicz).

Zespół ds. alokacji kadr Izby Celnej w Przemyślu miał „zaprojektować” to, gdzie dotychczasowi funkcjonariusze lub pracownicy będą pełnić służbę lub pracować. W oparciu o dotychczasowe miejsce pełnienia służby w byłej Izbie Celnej ustalono przynależność do komórek, które miały istnieć w ramach Izby Administracji Skarbowej. Zespół przedstawił Dyrektorowi IAS propozycję w zakresie liczby etatów oraz imienne wstępne wykazy sytuujące „za zadaniami” funkcjonariuszy i pracowników w nowej strukturze.

W tym zakresie kierowano się przede wszystkim powyższymi wytycznymi szefa KAS oraz założeniami, że osoby, które w nowych strukturach organizacyjnych administracji celno-skarbowej nie będą wykonywać zadań określonych w art. 2 ust. 2 ustawy o KAS zostaną „ucywilnione”. Istniała zasada, że „człowiek idzie za zadaniami”. Funkcjonariusze pełniący dotychczas służbę na granicy lub w wydziale zwalczania przestępczości mieli „zagwarantowany mundur”, tzn. zagwarantowaną kontynuację służby. Odnosnie funkcjonariuszy pełniących służbę w komórkach z zakresu wsparcia i orzecznictwa, nie było gwarancji „zachowania munduru”, brano pod uwagę wytyczne dotyczące ich „ucywilnienia”, tzn. kontynuowania pełnienia obowiązków w ramach stosunku pracy a nie służby.

Wyżej wskazany Zespół ds. alokacji kadr Izby Celnej w Przemyślu nie analizował indywidualnie sytuacji powódki AD w zakresie kryteriów takich jak posiadane kwalifikacje, przebieg dotychczasowej służby oraz dotychczasowe miejsce zamieszkania.

Decyzją nr 1/2017 Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie – Tomasza Janeczka z dnia 14 marca 2017 r. został powołany Zespół do analizy wniosków pracowników i funkcjonariuszy odnoszących się do informacji uzyskanych w trybie art.165 ust. 6 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1949 ze zm.). Zespół ten miał rozpoznać wnioski funkcjonariuszy, dotyczące pisemnej informacji, składanej funkcjonariuszom do dnia 28 lutego 2017 r. o miejscu wykonywania obowiązków służbowych, jeżeli ulega ono zmianie.

Złożony w tym trybie przez powódkę AD wniosek został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół. W wyniku ponownej analizy wniosku złożonego przez powódkę AD Zespół rekomendował uwzględnienie jej wniosku.

Kolejną decyzją nr 6/2017 Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie – Tomasza Janeczka z dnia 3 kwietnia 2017 r. został powołany Zespół do rozpoznania wniosków złożonych przez funkcjonariuszy celnych zainteresowanych pełnieniem służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemyśle. Przewodniczącym Zespołu został Grzegorz Skowronek. W celu zagwarantowania bowiem dalszego trwania stosunku służby dotychczasowi funkcjonariusze składali wnioski o przeniesienie do pełnienia służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemyśle. Wnioski złożyło kilkaset osób.

Oprócz wytycznych Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wskazany Zespół brał pod uwagę konieczność zapewnienia właściwego funkcjonowania i realizacji zadań przez komórki organizacyjne, z których wywodzą się kandydaci, którzy złożyli wnioski i zostaną zakwalifikowani do służby w ramach komórek realizacji lub oddziałów celnych.

Pełnienie obowiązków służbowych w określonych komórkach organizacyjnych przez danego funkcjonariusza przesądzało w zasadzie o tym, czy jego wniosek o przeniesienie do pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych był w ogóle rozpatrywany. W dalszej kolejności w zakresie rozpoznawania wniosków o przeniesienie oceniano kwalifikacje, ukończone kursy, doświadczenie w pracy przy zwalczaniu przestępczości oraz zgodę przełożonego na przeniesienie.

Uwagi do protokołu z prac powyższego Zespołu wniósł przedstawiciel organizacji związkowej ZZ Celnicy PL wskazując m.in. że jest przeciwko „ucywilnieniu” funkcjonariuszy m.in. w związku „z zawężeniem grupy funkcjonariuszy z tylko niektórych komórek, których kandydatura mogła być brana pod uwagę w procesie kwalifikacji do komórek realizacji lub oddziałów celnych”.

AD złożyła wniosek o pełnienie służby w komórkach realizacji pionu zwalczania przestępczości ekonomicznej oraz w oddziałach celnych w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym w Przemyśle, co umożliwiłoby jej zachowanie statusu funkcjonariusza. Jednakże wyżej wskazany Zespół nie przedłożył żadnej rekomendacji dotyczącej powódki.

Decyzją nr 14/2017 Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie – Tomasza Janeczka z dnia 8 maja 2017 r. został powołany Zespół do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemyśle oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie w skład, którego weszli m.in. przedstawiciele Związków i Organizacji Zawodowych. Jego celem było wypracowanie rekomendacji w zakresie alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy. Wskazany Zespół zwracał się do Dyrektora Izby Skarbowej o uzupełnienie brakujących danych o funkcjonariuszach/pracownikach dotyczących m.in. znajomości języka obcego, nazwy stanowisk służbowych/stopni służbowych, odległości od miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby/pracy. W odpowiedzi na powyższe Dyrektor Izby w załączniku do pisma z 11 maja 2023 r. przekazał Zespołowi m.in. informację dotyczącą znajomości języka angielskiego przez powódkę. W piśmie tym wskazano również, że prowadzona od 1 marca 2023 r. ewidencja kadrowa nie pozwala na natychmiastowe wygenerowanie szczegółowych danych dotyczących znajomości języka obcego oraz szczegółów posiadanego wykształcenia. Dyrektor wskazał, że nie jest możliwe przekazanie tych informacji bez weryfikacji dokumentacji prowadzonej w wersji papierowej, t.j. ponad

1600 akt osobowych. Dyrektor IAS nadmieniał również, że ustawowy termin do przedłożenia dotychczasowym funkcjonariuszom i pracownikom propozycji pracy lub decyzji dotyczącej dalszej służby albo podjęcia decyzji o nieprzedłożeniu żadnej propozycji upływie 31 maja 2017r.

W odniesieniu do powódki AD ww. Zespół do spraw analizy dokonanej alokacji, w załączniku do protokołu z dnia 18 maja 2017 r., dokonując oceny złożenia propozycji powódce wniósł następujące uwagi: „nie uwzględniono przesłanki ustawowej doświadczenia zawodowego, naruszono art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS – funkcjonariusz celno-skarbowy nie może otrzymać propozycji pracy, tylko propozycję służby. Brak informacji o proponowanym stanowisku skutkuje brakiem możliwości oceny czy zostało spełnione kryterium wykształcenia. Zespół rekomendował zmianę propozycji pracy/służby na uwzględniającą wskazane uwagi”.

Jednocześnie w protokole z prac ww. Zespołu wskazano ogólne uwagi dotyczące procesu alokacji kadr w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie, dotyczyły one m.in.: braku rzetelnej analizy przesłanek ustawowych w szczególności wykształcenia, doświadczenia z oraz miejsca zamieszkania, nieuwzględnienie istotnej przesłanki wykształcenia w procesie alokacji kadr, w tym również przypadki rażącego naruszenia tej przesłanki, nieuwzględnienie ustawowej przesłanki miejsca zamieszkania w procesie alokacji kadr, obrazę art. 165 ust. 3 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, brak jasnych zasad i kryteriów naboru do Grup Reagowania Kryzysowego w Podkarpackim Urzędzie Celno-Skarbowym, braku udziału funkcjonariuszy, pracowników i związków zawodowych w procesie przygotowania propozycji zatrudnienia/pełnienia służby. Dodatkowo Zespół wskazał, że w wielu przypadkach propozycje nie uwzględniały przesłanki doświadczenia zawodowego, której zdaniem Zespołu nie należało wyłącznie utożsamiać z ostatnim miejscem pracy/pełnienia służby, ale należy uwzględnić całość kariery zawodowej z uwzględnieniem odbytych szkoleń specjalistycznych. Składając powódce propozycję pracy, a nie służby Dyrektor IAS nie wziął pod uwagę rekomendacji dotyczących powódki wydanych przez Zespół do analizy dokonanej alokacji byłych pracowników i funkcjonariuszy Izby Celnej w Przemyśle oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie.

Pozwany zarzucił w apelacji, iż żaden przepis ustaw związanych z reformą formacji nie przewidywał obowiązku powoływania zespołów, których zadaniem bałaby ocena kwalifikacji pracowników i funkcjonariuszy i wydanie prawnie wiążących rekomendacji dla dyrektorów izb. Owszem, przepisy ustaw nie przewidywały takiego obowiązku, ale i nie zakazywały. Zresztą zespoły te powoływanie były decyzjami dyrektora izby, także na „polecenie” Szefa KAS i miały służyć pomocą w „selekcji” pracowników i funkcjonariuszy pod kątem ich zakwalifikowania na potrzeby nowo tworzonej formacji. Skoro zespoły te powołane zostały na określonej podstawie, w określonym celu, i skoro wydały one pewne rekomendacje lub pominęły pewne czynniki, które winny zostać wzięte pod uwagę (zgodnie z wytycznymi ustawy) to świadczy to o dwóch kwestiach. Po pierwsze, pozwany, mimo iż powoływał wspomniane zespoły, nie kierował się wnioskami czy rekomendacjami tychże zespołów chociaż właśnie po to je powołano. Trudno sobie wyobrazić by weryfikacji pracowników i funkcjonariuszy pod kątem formowania kadr nowej formacji można było dokonać jednoosobowo, choćby z uwagi na ogrom pracy jaki należało w tym celu wykonać. Dlatego właśnie stworzono takie narzędzie jak zespoły, które pracę tę miały ułatwić.

Konsekwencją takiego założenia było przyjęcie wniosków płynących z prac tychże zespołów. Nie stało na przeszkodzie także by pod uwagę wziąć sugestie przedstawiciela organizacji związkowej ZZ Celnicy PL, szczególnie, że w owym czasie ważyły się bardzo istotne kwestie dla pracowników i funkcjonariuszy, tj. czy będą oni kontynuowali pracę/służbę czy też nie.

Tymczasem, jak wskazuje postępowanie dowodowe, ostateczną decyzję dotyczącą złożenia dotychczasowym funkcjonariuszom propozycji pracy lub służby podejmował Dyrektor Izby Administracji Skarbowej – **Tomasz Janeczek**. **W tym zakresie kierował się on przede wszystkim wytycznymi szefa KAS**, które traktował jak polecenie służbowe. Istotne znaczenie miało to, gdzie dana osoba miała dalej pełnić obowiązki służbowe. „Do ucywilnienia”, czyli do otrzymania propozycji pracy, a nie służby, przeznaczone były m.in. komórki orzecznicze, radców prawnych, wykonujące zadania z zakresu egzekucji. Zadania z zakresu egzekucji wierzytelności zostały przeniesione do Urzędów Skarbowych, w których co do zasady mieli pracować pracownicy a nie funkcjonariusze. Funkcjonariusze co do zasady mieli nadal pełnić służbę w Urzędzie Celno-Skarbowym, zaś Izbie Administracji Skarbowej tylko wówczas, gdy przynależeli do Grupy Reagowania Kryzysowego. Funkcjonariusze pracujący dotychczas, w komórkach przeznaczonych do „ucywilnienia” mogli również „zachować mundur” wówczas, gdy zostali przeniesieni np. do pracy na granicy.

W tym miejscu należy przywołać kwestię Grupy Reagowania Kryzysowego (GRK), która funkcjonowała w Izbie Celnej w Przemyśle od 2011 r. i przydzielono do niej wówczas funkcjonariuszy, którzy okresowo realizowali obowiązki w oddziałach celnych granicznych, szkoląc się na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. W celu uszczegółowienia zasad przygotowania i działania w sytuacji kryzysowej Dyrektor Izby Celnej w Przemyśle wydał decyzję Nr 94/2016 z 17 października 2016 r. w sprawie przygotowania do sytuacji kryzysowej. W skład GRK weszli funkcjonariusze, którzy zostali wymienieni w załączniku do Decyzji – w wykazie stanowisk kluczowych. Kierownicy komórek organizacyjnych mieli zidentyfikować stanowiska kluczowe i stworzyć wykaz stanowisk kluczowych, których funkcjonowanie było niezbędne dla utrzymania ciągłości działalności komórki. Utworzono trzy typy GRK: GRK-A w skład, której weszli funkcjonariusze lub pracownicy pełniący obowiązki w jednostce objętej sytuacją kryzysową, wyznaczeni przez bezpośredniego przełożonego do zastępowania na stanowiskach kluczowych, GRK-B, w skład której weszli członkowie kadry kierowniczej, o ile zostali wskazani w wykazie stanowisk kluczowych, jako zastępcy w drugiej kolejności, GRK-C, w skład której weszli funkcjonariusze przypisani do pełnienia określonych stanowisk kluczowych jako dodatkowe wsparcie w sytuacji kryzysowej. O przynależności do GRK decydowała wówczas przede wszystkim decyzja bezpośredniego przełożonego. Powódka nie była przypisana do żadnego ze stanowisk kluczowych.

W 2017 r. przed końcowym terminem do złożenia pracownikom oraz funkcjonariuszom propozycji pracy lub decyzji dotyczącej dalszej służby, w związku z określonymi przez szefa KAS wytycznymi, iż niedopuszczalne jest składanie propozycji służby dla osób przewidzianych do realizacji zadań z zakresu wsparcia lub orzecznictwa, chyba że będą oni stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych oraz w związku z określonym przez szefa KAS limitem osób, które miały stanowić rezerwę kadrową w przypadkach nadzwyczajnych (ich liczba nie mogła przekroczyć 4% z przyznanego dla danej izby limitu funkcjonariuszy) pracownicy kadr IAS, przy współpracy

m.in. z Grzegorzem Skowronkiem typowali funkcjonariuszy do GRK. Lista osób które dotychczas przynależały do GRK została w sposób istotny zmodyfikowana, przy czym brakowało jasnych, pisemnych procedur i zasad w jaki sposób ma to się odbywać. Ustalono założenia przynależności do „nowej GRK” pozytywnie oceniano np. pracę przy zabezpieczeniu „Euro 2012”, dotychczasową pracę na granicy. W ten sposób wytypowano ok. 50-60 osób. Na tej liście nie znaleźli się funkcjonariusze, którzy mieli pracować w zwalczaniu przestępczości i w oddziałach granicznych, ponieważ mieli oni „zagwarantowany mundur” z uwagi na rodzaj wykonywanych zadań służbowych. Ostateczną decyzję w zakresie przynależności do GRK podejmował Dyrektor IAS – Tomasz Janeczek na podstawie przedłożonej mu listy. Dyrektor zatwierdzał, które osoby ostatecznie będą przynależały do GRK, przy czym nie znał zasad przyjmowania funkcjonariuszy do GRK, nie wiedział też jak wygląda procedura zgłaszania akcesu do GRK.

W tej sytuacji **Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że nabór członków GRK nie był transparentny**, a także, że nabór ten stanowił pewne „narzędzie” służące do ochrony przed utratą statusu funkcjonariusza przy okazji tworzenia się nowej formacji, ochroną dla wybranych funkcjonariuszy, których doświadczenie czy kompetencje nie koniecznie odzwierciedlały najwyższe kompetencje i największe doświadczenie, czy przydatność w służbie w porównaniu z innymi. Dlatego też brak przynależności powódki do GRK w momencie dokonywania wyboru wśród funkcjonariuszy tych, którzy będą pełnić dalszą służbę w nowej formacji, nie może być poczytywany jako dowód mniejszej przydatności powódki jako funkcjonariusza w nowej formacji bądź też jako dowód przeanalizowania kwalifikacji powódki szczególnie pod kątem ustawowym przesłanek.

Odnosząc się do zarzutu wskazanego w pkt I ppkt 6 apelacji należy na wstępie naprowadzić, że w okresie od 1 czerwca 2017 r. do 31 stycznia 2020 r. powódka pozostawała poza służbą. Od 1 lutego 2020 r. powierzono jej stanowisko w Służbie Celno-Skarbowej w stopniu starszego aspiranta w Izbie Administracji Skarbowej w Rzeszowie, w Dziale Obsługi Przedsiębiorców w Zakresie Cła, Pozwoleń i Czynności Audytowych. Z dniem 22 lutego 2023 r. powódka została zwolniona ze służby w związku z przejściem na emeryturę. Nie można jednak zgodzić się z pozwanym, że skoro powódka przeszła na emeryturę jej roszczenie o przywrócenie do służby (w istocie w zakresie okresu od 1 czerwca 2017 r. do 30 31 stycznia 2020 r.) jest niecelowe. Jego uwzględnienie umożliwi bowiem powódce otwarcie drogi do uznania okresu pozostawania przez nią poza służbą za okres służby, co niewątpliwie w chroni jej interes prawny. Przywrócenie powódki do służby na poprzednim stanowisku (na dotychczasowych warunkach służby i płacy w Służbie Celno-Skarbowej) wiąże się także z adekwatnym do tego stanowiska uposażeniem, co z kolei może przełożyć się wysokość pobieranego już świadczenia.

Tylko zatem **orzeczenie restytucyjne zapewni powódce pełną ochronę**. Zauważyć należy, że art. 150 ust. 8 ustawy o KAS stanowi, że członkowi korpusu służby cywilnej, który stał się funkcjonariuszem, okres stażu pracy w służbie cywilnej lub jednostkach organizacyjnych KAS wlicza się do okresu służby w Służbie Celno-Skarbowej, z zastrzeżeniem przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej,

Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. 1626 i 2476 oraz z 2023 r. poz. 347). Z kolei z art. 150 ust. 8a wynika wprost, że okresy, o których mowa w ust. 8, nie są traktowane jako okresy służby ani okresy równorzędne ze służbą w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Zatem uwzględnienie roszczenia o przywrócenie do służby niewątpliwie w większym stopniu chroni interes prawny powódki niż potencjalne zasądzenie na jej rzecz (jedynie) odszkodowania. I nie ma tu znaczenia fakt, że powódka przebywa już na emeryturze. **Przywrócenie powódki do służby nie oznacza fizycznego powrotu powódki do służby z emerytury mundurowej. Oznacza to tyle, że 1 czerwca 2017 r. powódka nie przestała być funkcjonariuszem, co ma w tym momencie dla powódki takie znaczenie, iż będzie ona mogła np. wystąpić o przeliczenie wysokości emerytury mundurowej.**

Marginalnie Sąd Okręgowy wskazuje, że w sytuacji uznania, że z powódką rozwiązano stosunek służby w sposób niezgodny z prawem i w związku z tym, zasądzenia na jej rzecz jedynie odszkodowania, powstaje stan, w którym po raz kolejny powódka zostaje potraktowana w sposób nierówny w stosunku do części tzw. „ucywilnionych” funkcjonariuszy. W stosunku do funkcjonariuszy „ucywilnionych”, którym dotychczas nie zaproponowano ponownego przyjęcia do służby albo tym, którym zaproponowano, ale na niższe stanowisko niż to, które zajmowali przed „ucywilnieniem”, możliwe jest przywrócenie ich do służby na warunkach sprzed 1 czerwca 2017 r. (na podstawie art. 184 ust. 4 ustawy o KAS bądź art. 51 § 1 zd. 2 k.p. w zw. z art. 56 k.p.). Tymczasem zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w oparciu o art. 56 § 1 i 2 k.p. w zw. z art. 67 k.p. może prowadzić do sytuacji, w której powódka będzie mogła liczyć jedynie na wliczenie jej do okresu służby okres pozostawania poza służbą, odpowiadający okresowi, za który przyznano odszkodowanie (art. 51 § 2 k.p.). Taki skutek prowadziłby do nieuprawnionego pokrzywdzenia strony i naruszenia zasady równego traktowania. A w wyniku uwzględnienia roszczenia o „przywrócenie” do służby, może osiągnąć poziom ochrony prawnej, która przysługuje „ucywilnionemu” funkcjonariuszowi przywróconemu do służby na podstawie wyroku.

Odnosząc się już końcowo do pozostałych zarzutów pozwanego, zawartych w pkt II apelacji, Sąd Okręgowy jeszcze raz podkreśla, że kontynuacja zatrudnienia w nowej, zreformowanej jednostce, była możliwa tylko w razie złożenia przez pracodawcę oferty i przyjęcia jej przez pracownika lub funkcjonariusza. Gdyby pozwany miał obowiązek złożenia propozycji pracy i służby wszystkim pracownikom i funkcjonariuszom, niecelowy byłby przepis art. 170 p.w. KAS stanowiący o wygaśnięciu stosunku pracy lub stosunku służby w związku z brakiem złożonej propozycji. Skoro jednak propozycja służby nie może być złożona wszystkim, to, co oczywiste dla Sądu Okręgowego, wymagany jest dobór osób, a w konsekwencji - kryteria, w oparciu o które ma on nastąpić. Jednocześnie działanie podmiotu, który jest uprawniony do złożenia propozycji, winno podlegać kontroli sądowej w granicach klauzuli generalnej nadużycia prawa. Nie ma zatem przyzwolenia na niczym nieskrępowane i dowolne działanie pozwanego w tym zakresie. Tymczasem arbitralność

przejawiała się m.in. w braku zrozumienia po stronie części funkcjonariuszy, dlaczego to nie oni otrzymali propozycję dalszej pracy bądź służby. Traktując „wygaśnięcie” stosunku prawnego, na podstawie art. 170 ust. 1 ustawy p.w. KAS jako będące efektem decyzji pracodawcy o nieprzedstawieniu propozycji dalszego zatrudnienia, powoduje, że można je oceniać z perspektywy naruszenia przez pracodawcę przepisów o rozwiązaniu umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracowników (por. wyrok SN z 2.3.2022 r., III PSKP 55/21) - pomimo, że do wygaśnięcia dochodzi z mocy prawa, to jednak sąd pracy może badać nie tylko, czy stwierdzenie wygaśnięcia nie narusza przepisów prawa, ale także w ramach kontroli wygaśnięcia może badać okoliczności niezapropionowania zatrudnionemu warunków pracy i płacy na dalszy okres.

"Reorganizację" wymuszoną przepisami p.w. KAS rozpoczęto u pozwanej bez opracowania obiektywnych procedur oraz kryteriów pozwalających na ocenę funkcjonariuszy/pracowników i kwalifikowanie ich do dalszego zatrudnienia, co skutkowało brakiem jednolitych kryteriów i procedur postępowania i nie zapewniało równości szans w dostępie do służby oraz pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, w tym zwłaszcza z poczuciem sprawiedliwości. Sąd Okręgowy z całą stanowczością nie zgadza się w twierdzeniu i zarzucie pozwanego, że nie istniał żaden prawny wymóg porównywania powódki z innymi funkcjonariuszami. Jak bowiem inaczej zrealizować obowiązek przeprowadzenia postępowania weryfikacyjnego dotyczącego kwalifikacji, dotychczasowego przebiegu służby i miejsca zamieszkania każdego funkcjonariusza.

Sąd Najwyższy w ww. wyroku z dnia 20.7.2020 r. podkreślił, że o ile wcześniejsze orzecznictwo sądowe, oceniając zakres kognicji sądów pracy w sprawach dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy zajmowało stanowisko, zgodnie z którym, nie obejmował on możliwości badania motywów działania pracodawcy, to jednak już w wyroku z dnia 4.7.2001r. (I PKN 525/00) dopuścił możliwość zastosowania art. 56 k.p. (w związku z zachowaniem pracodawcy ocenionym negatywnie w kontekście zasad współżycia społecznego, a więc stanowiącym nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 8 k.p.) w stosunku do pracownika, któremu pracodawca nie zaproponował nowych warunków pracy i płacy, w następstwie czego jego stosunek pracy wygasnął z mocy prawa.

Sąd Najwyższy wypracował w swoim orzecznictwie kryteria oceny zgodności z prawem takiego przypadku ustania stosunku pracy, wymieniając: zasady współżycia społecznego (uchwała SN z 23.1.2019 r., III PZP 5/18, wyrok SN z 24.9.2009 r., II PK 58/09); zasadę nierównego traktowania oraz zakaz dyskryminacji (art. 112 i 113 k.p. urzeczywistniające konstytucyjną zasadę równości z art. 32 Konstytucji RP) - (uchwała SN z 23.1.2019 r., III PZP 5/18; wyroki SN: z 26.9.2019 r., III PK 126/18; z 12.8.2020 r., II PK 4/19, z 29.9.2020 r., III PK 164/19); racjonalność i obiektywność przyczyny niezłożenia propozycji zatrudnienia oraz wzorzec typowania do zwolnienia stosowany przy zwolnieniach z przyczyn nie należących po stronie pracownika, który zakłada konieczność wskazania kryteriów doboru pracownika do zwolnienia, jako uzupełnienie ogólnie określonej przyczyny rozwiązania stosunku pracy (art. 30 § 4 k.p. w zw. z art. 56 § 1 k.p. i art. 67 k.p. - wyroki SN z 26.9.2019r., III PK 126/18; z 10.12.2019 r., III PK 129/18; z 9.7.2020 r., III PK 31/19; z 27.1.2021 r., II PSKP 4/21). W szczególności w wyroku z 29.9.2020 r. (III PK 164/19) SN stwierdził, że brak zastosowania kryteriów doboru pracowników, którym zostanie

przedstawiona propozycja kontynuacji zatrudnienia, odpowiednio, którym propozycja ta nie zostanie przedstawiona, w propozycji pracy składanej przez pracodawcę, na etapie przydziału pracowników do tych dwóch grup, jak i nieujawnienie tych kryteriów w oświadczeniu pracodawcy stwierdzającym wygaśnięcie stosunku oznacza, że doszło do naruszenia zasady równego traktowania pracowników (z niewiadomych powodów jedni zatrudniani na tym samym stanowisku otrzymali propozycję nowego zatrudnienia, a inni takiej propozycji nie otrzymali). W wyroku tym Sąd Najwyższy zakwalifikował instytucję wygaśnięcia stosunku pracy, o której mowa w art. 170 ust. 1 przepisów wprowadzających ustawę o KAS jako "ukrywanie pod pozorem instytucji wygaśnięcia stosunku pracy instytucji rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika". Taki tok rozumowania pozwala ocenić sprawę i formułowane w jej przebiegu roszczenia z perspektywy instytucji rozwiązania stosunku pracy/służbowego oraz konieczności zastosowania kryteriów doboru do zwolnienia. Zarzuty pozwanego usiłujące zniweczyć to założenie należy uznać za nieuprawnione.

Należy z całą stanowczością podkreślić, że istnieje wymóg ujawnienia przez pracodawcę kryteriów doboru pracowników pod kątem możliwości ich dalszego zatrudnienia przez Izbę Administracji Skarbowej (kryteriów selekcyjnych). Co więcej, okoliczność ta, powinna być oceniana przez sąd z urzędu jako okoliczność dotycząca ewentualnego naruszenia przez pracodawcę przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę (art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 56 § 1 k.p. i art. 67 k.p. - por. postanowienie SN z 11.1.2022 r., I PSK 201/21). Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że jeżeli pracodawca, przeprowadzając redukcję zatrudnienia z przyczyn organizacyjnych, stosuje określone zasady (kryteria) doboru pracowników do zwolnienia, to powinien nawiązać do tych kryteriów, wskazując przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony (art. 30 § 4 k.p.; wyroki SN z: 4.3.2015r., I PK 183/14; z 11.3.2015 r., III PK 115/14; z 19.1.2016 r., I PK 72/15). | W sytuacji, gdy rozwiązanie umowy o pracę dotyczy pracownika wybranego przez pracodawcę z większej liczby osób zatrudnionych na takich samych lub podobnych stanowiskach pracy, przyczyną tego wypowiedzenia są bowiem nie tylko zmiany organizacyjne czy redukcja etatów, lecz także określona kryteriami doboru do zwolnienia sytuacja danego pracownika. Dopiero wskazanie kryteriów doboru pracownika do zwolnienia, jako uzupełnienie ogólnie określonej przyczyny rozwiązania stosunku pracy w postaci zmian organizacyjnych, uwidacznia cały kontekst sytuacyjny, w jakim doszło do zwolnienia konkretnej osoby i pozwala pracownikowi zorientować się, dlaczego to jemu złożono tej treści oświadczenie woli, oraz podjąć próbę podważenia zasadności dokonanego przez pracodawcę rozwiązania stosunku pracy (wyrok SN z 27.1.2021r., II PSKP 4/21).

W wyroku z dnia 9.6.1998 r. (K 28/97) TK podkreślił, że ustawa powinna [...] określić kryteria zwalniania ze służby oraz procedurę podejmowania decyzji w tym zakresie, tak, aby wykluczyć wszelką dowolność działania władz publicznych. Konieczne jest także stworzenie odpowiednich gwarancji praworządności decyzji dotyczących dostępu do służby publicznej, a więc przede wszystkim decyzji o przyjęciu lub odmowie przyjęcia do służby publicznej oraz zwolnieniu z tej służby". Zdaniem TK, selekcja osób pełniących służbę publiczną - również gdy jest wynikiem zmian ustrojowo-organizacyjnych w ramach danego urzędu - może być dokonywana tylko w trybie przewidzianym przez przepisy ustawowe. Nie może być natomiast przeprowadzana w sposób arbitralny jako element procesu reorganizacji aparatu państwowego. Reorganizacja nie może być wykorzystywana jako okazja do wymiany kadry.

Stanowi to bowiem obejście przepisów gwarantujących funkcjonariuszom wzmożoną trwałość ich zatrudnienia. Istnienie takich gwarancji, o czym już wspomniano, jest również konieczne ze względu na potrzebę respektowania zasady zaufania osób pełniących służbę do państwa jako pracodawcy (art. 2 Konstytucji RP), jak też zasady działania organów państwa wyłącznie na podstawie i w granicach prawa, a więc z wyłączeniem arbitralności (art. 7 Konstytucji RP).

Ponownie należy przypomnieć, że z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie nie wynika, żeby pozwany pracodawca kierował się określonymi kryteriami w dokonywaniu wyboru co do złożenia propozycji dalszego zatrudnienia. W sprawie nie zostało ustalone, że pracodawca ujawnił pracownikom kryteria selekcji, według których podjęto decyzje, którym pracownikom zostanie zaproponowane zatrudnienie w związku z konsolidacją jednostek administracji skarbowej. Pozwany nie był w stanie wykazać obiektywnych kryteriów, które uzasadniałyby dobór powodki do ustania jej stosunku służbowego. Dla Sądu nie ulega wątpliwości, że taki dobór - pozytywny i negatywny - miał miejsce. Świadczy to o braku przejrzystości "procedury", a także o wysokim prawdopodobieństwie arbitralności tych decyzji. Zdecydowana większość funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej nie wyrażała zgody na dobrowolne zrzeczenie się swojego statusu. Wyrażali oni tę zgodę w sferze formalnej, po to tylko, aby kontynuować zatrudnienie w strukturach KAS. Podkreślenia wymaga, że w rzeczywistości ich wybór polegał na decyzji czy chcą nadal pracować, ale już jako pracownicy służby cywilnej, czy też decydują się na utratę pracy. Taką sytuację należy uznać za przymusową i z pewnością oświadczenia o wyrażeniu zgody na „przekształcenie” stosunku służbowego w stosunek pracy nie można uznać za dobrowolne.

Sąd Okręgowi podziela także stanowisko Sądu Rejonowego, iż powódka miała prawo w oparciu o zasadę równości i niedyskryminacji do uzyskania rzetelnej informacji na temat tego jakie były przyczyny zakończenia stosunku służbowego. Ponadto brak wskazania motywów nieprzedstawienia propozycji kontynuowania stosunku służby, lecz przedłożenie jedynie propozycji pracy, co doprowadziło do zakończenia stosunku służbowego, jest w odniesieniu do funkcjonariuszy zaprzeczeniem jednomyślnego w doktrynie i orzecznictwie poglądu o szczególnej trwałości stosunku służbowego, której wyrazem jest dopuszczalność zwolnienia ze służby wyłącznie po zaistnieniu konkretnych ustawowych przesłanek i wykazaniu ich spełniania w procedurze zapewniającej funkcjonariuszowi obronę i prawo do odwołania się oraz zaskarżenia do sądu administracyjnego ostatecznej decyzji o zwolnieniu ze służby (zob. T. Kuczyński (w:) Stosunek służbowy, System Prawa Administracyjnego, Tom 11, pod. red. R. Hausnera, Z. Niewiadomskiego i A. Wróbla, Warszawa 2011, s. 11.) Powyższe dodatkowo przemawia za uznaniem, że „decyzja” o nie przedłożeniu powodce propozycji służby była sprzeczna z prawem.

Mając na uwadze powyższe, z pewnością stwierdzić należy również, że nie miało także miejsca naruszenie zarzucanych w apelacji przepisów prawa materialnego.

Uwzględniając powyższe, Sąd uznał, że apelacyjne zarzuty pozwanego nie mają uzasadnionych podstaw. Tym samym Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego, jako bezzasadną w całości, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa materialnego.

Orzekając o kosztach postępowania za II instancję w punkcie II wyroku Sąd Okręgowy kierował się przepisami art. 98 § 1, § 1^a i § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw.

z przepisami § 9 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

Zgodnie z powołanymi przepisami Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji, przy czym według art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., zasadą jest, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Ta zasada odpowiedzialności za wynik procesu oznacza, że strona, która sprawę przegrała, obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu.

Kosztem niezbędnym i celowym poniesionym przez powódkę jest na tym etapie postępowania wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika za prowadzenie sprawy przed Sądem drugiej instancji.